VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRESTNÉ ČINY V SILNIČNÍ DOPRAVĚ – DROGY V SILNIČNÍ DOPRAVĚ

Autor práce: Martin Pech, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

Vlastnoruční podpis autora …….

Děkuji JUDr. Janu Bouchalovi za velmi užitečnou metodickou pomoc a cenné rady, které mi poskytoval v průběhu psaní této bakalářské práce.

Abstrakt

PECH, M. *Trestné činy v silniční dopravě – drogy v silniční dopravě : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú., 2017. 50 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal.

Klíčová slova: návykové látky, trestný čin, orientační vyšetření, odborné lékařské vyšetření, stav vylučující způsobilost

Tato práce je zaměřena na trestnou činnost páchanou řidiči pod vlivem nealkoholových návykových látek se zaměřením na trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky. Práce obsahuje vymezení základních pojmů této problematiky, přehled a charakteristiku zneužívaných nealkoholových návykových látek a typologii jejich uživatelů. Dále je prováděn rozbor skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Hlavní část se věnuje jednotlivým úkonům policistů, které slouží k odhalení a usvědčení pachatele z jeho protiprávního jednání. Metodou komparativní analýzy je porovnána právní úprava této oblasti s legislativou Slovenské republiky a Velké Británie. Na závěr práce je navržen možný budoucí směr legislativního vývoje.

Abstract

PECH, M. *Crime offenses in traffic transportation – Drugs in traffic transportation : Bachelor thesis.* České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2017. 50 p. Supervisor: JUDr. Jan Bouchal.

Key words: addictive substances, criminal offence, preliminary examination, expert medical examination, condition ruling out legal capacity

This papers aims at criminal offences committed by drivers under the influence of non – alcoholic addictive substances with a special focus on criminal offences commited under the influence of addictive substances. The paper contains the explanation of the key terms of the subject matter, an overview and characteristics of abusive non – alcoholic addictive substances as well as the typology of their users. The paper includes fact of the case analysis of driving or attempting to drive when unfit through drugs. The main body is dedicated to the individual acts performed by police officers which lead to the detection and conviction of a perpetrator. A method of a comparative analysis is used to compare the legislation in this field with the one of the Slovak Republic and the Great Britain. The conclusion touches upon the prospective development of the given area.

OBSAH

ÚVOD **8**
1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE **9**
2 DROGY **10**
2.1 Základní pojmy: 11
2.2 Rozdělení uživatelů nealkoholových návykových látek 12
2.3 Podmínky a příčiny nealkoholové toxikomanie 13
2.4 Konopné drogy 13
2.5 Stimulační drogy 16
2.5 Halucinogeny 20
2.6 Opiáty 23
2.6 Těkavé látky 24
2.7 Léky 25
3 TRESTNÝ ČIN OHROŽENÍ POD VLIVEM NÁVYKOVÉ LÁTKY **27**
3.1 Úprava TČ ohrožení pod vlivem návykové látky v zákonu č. 40/2009 Sb. 27
3.2 Rozbor základní skutkové podstaty 28
3.3 Rozbor kvalifikované skutkové podstaty 31
3.4 TČ ohrožení pod vlivem návykové látky jako kvazidelikt TČ opilství 32
4 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY **34**
4.1 Působnost Police 34
5 POSTUP POLICISTŮ PODLE Z. Č. 379/2005 Sb. **36**
5.1 Základní úkony 36
5.2 Orientační vyšetření 37
5.3 Odborné lékařské vyšetření 39
5.4 Hodnoty návykové látky v krevních vzorcích 41
5.5 Jiné důkazy 42
5.6 Odmítnutí zkoušky 44
6 POSTUP POLICISTŮ PODLE Z. Č. 141/1961 Sb. **45**
6.1 Zadržení řidiče na místě kontroly 45
6.2 Odmítnutí zkoušky 47
7. KOMPARACE SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU **48**
7.1 Slovenská republika - Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky 48
7.2 Velká Británie – Driving when under influence of drink or drugs 50
8. ÚVAHY DE LEGE LATA A DE LEGE FERENDA **52**

ZÁVĚR **54**
POUŽITÁ LITERATURA **56**
SEZNAM TABULEK **59**
SEZNAM PŘÍLOH **60**

Úvod

Masivní rozvoj automobilismu v průběhu 20. století způsobil, že se tento způsob dopravy stal postupně nedílnou součástí našeho každodenního života. Vedle veřejné dopravy zaznamenala největší nárůst individuální automobilová doprava. Ta je dnes vzhledem k nízkým pořizovacím nákladům a rostoucí životní úrovni dostupná téměř každému. Vlastnictví automobilu přináší člověku svobodu a nezávislost, umožňuje převážet materiál, přemisťovat se z místa na místo. Tento komfort však s sebou často přináší i daň v podobě úmrtí, těžkých zranění a škod na majetku vzniklých během dopravních nehod.

Jedním z rizikových faktorů v silniční dopravě je užívání návykových látek řidiči motorových vozidel. Těmito látkami jsou u nich vyvolávány často stavy nezdravého sebevědomí spojené s agresivní jízdou nebo naopak zpomalené reakce na podněty každodenního provozu na veřejných komunikacích. Potencionálně ohroženým se tak nevědomky stává každý z nás.

V dřívějších dobách bylo toto riziko způsobováno prakticky výlučně řidiči pod vlivem alkoholu. Fenoménem dnešní doby je však zvýšený nárůst uživatelů ovlivněných jinými, tzv. nealkoholovými návykovými látkami, mezi které zařazujeme nejčastěji pervitin či marihuanu. Tento negativní trend logicky reflektuje celkově zvyšující se počet uživatelů návykových látek v současné populaci.

Základní úlohou Policie České republiky je chránit bezpečnost osob a předcházet trestné činnosti. V kontextu tématu této bakalářské práce se bude jednat především o preventivní a represivní činnost vykonávanou na úseku dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. Vzhledem ke složitosti celé problematiky se však jedná o činnost nelehkou, vyžadující především znalost aplikace všech relevantních právních předpisů za účelem spravedlivého potrestání pachatele těchto trestných činů.

Bezpečnost na silnicích je dnes bezesporu často skloňovaným pojmem. Příslušníci policie se přitom prakticky denně setkávají s řidiči pod vlivem návykových látek. V důsledku nedostatečné právní úpravy však bohužel tito pachatelé často uniknou spravedlivému potrestání. Vzhledem k těmto skutečnostem tedy je téma předkládané práce velmi aktuální.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Cílem práce je popsat a zhodnotit současnou legislativu České republiky upravující postup příslušníků Policie České republiky během odhalování trestné činnosti páchané řidiči pod vlivem nealkoholových návykových látek se zaměřením na trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky. Na základě teoretických poznatků zjištěných studiem odborné literatury obohacených o praktické zkušenosti autora bude zkoumáno, zdali je tato právní úprava dostatečná a reflektuje současné trendy vývoje v této oblasti.

Bakalářská práce je rozdělena do 6 kapitol, přičemž následující – druhá kapitola se věnuje nealkoholovým návykovým látkám a jejich uživatelům. Pozornost je věnována jejich stručné charakteristice, účinkům na lidský organismus, popisuje možnosti jejich detekce a věnuje se typologii uživatelů z kriminologického hlediska.

Třetí kapitola se zabývá rozborem trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Obsah je tvořen zejména přehlednou analýzou a definováním jednotlivých znaků základní i kvalifikované skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Znalost těchto skutečností je rozhodná pro správnou právní kvalifikaci daného činu.

Čtvrtá kapitola je věnována stručnému rozdělení působnosti jednotlivých složek policie.

Pátá a šestá kapitola pojednává o způsobu využívání zákonných oprávnění policie a aplikaci relevantních právních předpisů během dopravních kontrol řidičů ovlivněných návykovými látkami. Jsou zde v posloupném pořadí uvedeny jednotlivé kroky, které začínají zastavením vozidla a končí zahájením trestního řízení v dané věci. Vzhledem k tomu, že jde o nejproblematičtější část celého řetězce úkonů sloužících k usvědčení pachatele z jeho protiprávního jednání, je těmto kapitolám věnována značná pozornost. Problematika je řešena analýzou právních předpisů a důležitých soudních rozhodnutí.

Poslední dvě kapitoly obsahují komparaci nastíněné právní úpravy České republiky uvedené v předchozích kapitolách s legislativou Slovenské republiky a Velké Británie. Na závěr práce bude na základě získaných poznatků navržen vhodný budoucí vývoj vymezené problematiky de lege ferenda.

Při psaní bakalářské práce bylo čerpáno zejména z relevantní odborné tištěné literatury, souvisejících zákonů, interních aktů řízení a odpovídající judikatury Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu České republiky.

2 Drogy

Již kolem 5. – 3. tisíciletí před n. l. znali staří Sumerové účinky opiátů získávaných z máku, obyvatelé Egypta užívali opium dovážené z Kypru. Později v Číně, Egyptě nebo Indii byly využívány rostliny konopí jako prostředky utišující bolest. Současně s tím docházelo i ke zneužívání těchto přírodních drog zejména pro jejich halucinogenní účinky. Využívány byly během náboženských obřadů nebo pro individuální vyvolání halucinací, pro lepší náladu, dodání odvahy apod. V období antiky byla bylinkářkám využívajícím vlastností halucinogenních rostlin přiřknuta nadpřirozená moc a velký počet nemocných se díky těmto procesům údajně vyléčil. Naproti tomu ve staré Evropě docházelo k užívání návykových látek zejména ve formě alkoholu.[1]

Z dnešního pohledu jsou drogy v širším pojetí všechny návykové látky, které svým působením ovlivňují lidské tělo a zejména psychiku. Jejich užívání často vede k vytvoření určitého stupně závislosti. Tyto látky se rozdělují na drogy přírodní a syntetické. Přírodní drogy, vyráběné z celých rostlin nebo jejich částí, jsou lidstvu známy již mnoho let.

Od 20. století docházelo současně s vývojem medicíny a technologií ve vyspělých zemích k syntetizování psychotropních látek. Tyto byly vyráběny za použití důmyslných procesů v chemických laboratořích. Jednalo se o vytvoření syntetické náhražky přírodních látek anebo o vytvoření látek zcela nových pro lékařské použití. Ve všech kulturách se však vždy našlo určité procento jedinců, kteří měli tendenci si tyto látky aplikovat pouze k osobnímu potěšení. Problematika zneužívání těchto látek je proto stará jako civilizace sama.

Drogy se jako celek člení dále na drogy legální a nelegální. Legální drogy lze vymezit tak, že pro jejich užívání je ve společnosti nastaven určitý stupeň tolerance. Můžeme sem zařadit zejména alkohol, nikotin, kofein apod.

Nelegální drogy jsou označovány jako návykové látky a jsou definovány zákonem č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. Jejich přechovávání a distribuce je na území České republiky trestné. Označujeme je souhrnně jako tzv. nealkoholové návykové látky.

[1] NOVÁK, J. *Jedovaté rostliny kolem nás*, Praha, 2007, s. 19-20.

2.1 Základní pojmy:

Droga: Na rozdíl od jiných oborů, v českém právním řádu se s pojmem droga setkat nemůžeme, jelikož není nikde uveden. Ve všech dostupných právních předpisech jsou tyto látky označovány jako „návykové látky“. Tuto problematiku vymezuje zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. Pro účely tohoto zákona se rozumí: „*návykovými látkami omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek*“[2] Tyto přílohy jsou součástí nařízení vlády č. 463/2013 Sb.

Trestní zákoník v § 130 z. č. 40/2009 Sb. vymezuje návykovou látku takto: „*Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování*.“[3]

Fyzická závislost: situace, kdy si lidské tělo navykne na danou návykovou látku a její vysazení vyvolává závažné fyzické poruchy. Hovoříme o abstinenčních příznacích. Ty se projevují odlišně v závislosti na druhu zneužívané návykové látky.[4]

Psychická závislost: nutkání k užívání pravidelných dávek určené látky, které vyvolávají v organismu člověka příjemné pocity nebo naopak odstraňují nepříjemné pocity.[5]

Tolerance: je spojena s oběma typy závislostí, kdy si uživatel drog vyvolává do jisté míry snášenlivost na konkrétní účinnou látku. S tím je spojen jev, kdy uživatel musí zvyšovat množství aplikované látky k dosažení stejného účinku.

Toxikoman: osoba s různým stupněm závislosti na aplikaci nelegálních návykových látek

Zneužívání návykových látek: jde o zneužívání lékařských přípravků bez lékařského předpisu, aplikaci jejich nadměrných dávek nebo požívání jiných, nelegálně vyráběných látek.

[2] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461.
[3] Tamtéž, s. 354-461.
[4] GŘIVNA, T. *Kriminologie, 4. vyd*. Praha, 2014, s. 321.
[5] Tamtéž, s. 321.

2.2 Rozdělení uživatelů nealkoholových návykových látek

Uživatele návykových látek lze rozdělit následujícím způsobem:

- **část populace se zkušeností s návykovými látkami** - jedná se o osoby, které si alespoň jednou v životě aplikovaly návykovou látku
- **aktuální uživatelé** - jde o osoby, které návykovou látku užívají, není přitom důležité jak často
- **problémoví uživatelé** - jde o uživatelé návykových látek, kteří v souvislosti se svojí závislostí museli již někdy vyhledat odbornou pomoc
- **závislí uživatelé –** jde o určitý segment společnosti s těžší závislostí než u skupiny problémových uživatelů, avšak nejedná se ještě o nejtěžší stupeň, tzv. těžké dlouhodobé uživatele
- **těžcí dlouhodobí uživatelé** - návykové látky si aplikují zpravidla nitrožilně, těžká závislost na návykových látkách, kterou nemají pod kontrolou, sociální vyloučení z většinové společnosti, je u nich pozorováno nebezpečné chování[6]

Toto rozdělení je dále doplněno o tzv. latentní uživatele drog. Jde o skrytou, avšak velice početnou skupinu uživatelů návykových látek. Tato skupina nevyhledává odbornou pomoc a nikdo ze zúčastněných osob (toxikomani, dealeři) ji ani z pochopitelných důvodů neoznamuje policejním orgánům.[7] Rozeznáváme následující skupiny:

- **experimentátoři** - jde o skupinu, která má již zkušenost s některou návykovou látkou, avšak jejich aplikaci lze označit spíše jako nárazovou, v delších časových úsecích
- **rekreační uživatelé** – návykovou látku užívají pravidelněji než experimentátoři. Hlavním účelem je uvolnění a zlepšení duševního rozpoložení.
- **závislí uživatelé** - vykazují měřítka závislosti na návykových látkách. Mají stabilní sociální zázemí. Nepáchají trestnou činnost, nevyžadují žádnou odbornou pomoc v souvislosti se svou závislostí, a proto zůstávají skrytí.[8]

[6] MIOVSKÝ, M. *Konopí a konopné drogy: Adiktologické kompendium*, Praha, 2008, s. 163.
[7] GŘIVNA, T. *Kriminologie, 4. vyd*. Praha, 2014, s. 331.
[8] Tamtéž, s. 319 – 320.

2.3 Podmínky a příčiny nealkoholové toxikomanie

- *„**biologické a psychologické faktory***
- *osobní predispozice (např. psychopati)*
- *vrozená závislost dětí, jejich matky byly v těhotenství narkomanky*

- ***sociální faktory***
- *působení rodiny*
- *vliv vrstevnické skupiny*
- *problémy v partnerských vztazích*
- *druh vykonávané profese (možnost přístupu k drogám)*
- *vliv hromadných sdělovacích prostředků“*[9]

2.4 Konopné drogy

„Marihuana i hašiš jsou v současné době podle platné Mezinárodní kvalifikace nemocí řazeny ne mezi halucinogeny, ale mezi drogy z konopí, které tvoří samostatnou skupinu.“[10]

Marihuana

Marihuana bývá slangově označována také jako „tráva“ nebo „ganja“. Je nejčastěji užívanou a nejlépe dostupnou nelegální návykovou látku v České republice.[11] Její legální užívání je možné jen se souhlasem lékaře v přesně vymezených případech. Je získávána ze sušených listů, květů rostlin konopí (Cannabis sativa). Pěstuje se obvykle přímo v jednotlivých zemích EU, zejména pod umělým osvětlením a hydroponickým způsobem vyživování. Marihuana je rozpoznatelná dle typického silného aroma.

Rostlina konopí obsahuje látky nazývané kanabinoidy (z latinského Cannabis – konopí). Mezi nejvýznamnější patří Delta-9- tetrahydrokanabinol (9-THC) a příbuzné sloučeniny kanabidiol (CBD), kanabinol (CBN) a kanabichromen (CBC).[12] Tyto účinné látky obsahují samičí i samčí rostliny, ovšem u samčích rostlin je množství těchto látek

[9] GŘIVNA, T. *Kriminologie, 4. vyd*. Praha, 2014, s. 135.
[10] MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*, Praha, 2014, s. 51.
[11] GŘIVNA, T. *Kriminologie, 4. vyd*. Praha, 2014, s. 323.
[12] SPILKOVÁ, K. *Farmakognozie*, Praha, 2016, s. 342.

několikanásobně menší. THC vyvolává nejčastěji změny nálad – euforii nebo uklidnění. Účinky trvají několik hodin.

Hlavní psychoaktivní látkou je THC. Intenzita účinků THC je závislá zejména na kvalitě drogy a způsobu aplikace. Obsah THC se pohybuje většinou mezi 0,5 – 10,0 %. Nejčastějším způsobem užívání marihuany je aplikace inhalací spalných zplodin (kouření), která uživateli způsobuje psychotropní účinky trvající několik desítek minut. Marihuana se kouří většinou ve formě cigarety – tzv. jointu obsahující 0,5 - 1,0 g drogy, která může dále obsahovat kvůli podpoře hoření určité množství tabáku. Rozšířené je také kouření pomocí vodních dýmek. Dalším způsobem je aplikace perorálním způsobem, kdy jsou pojídány různorodé pokrmy jako konopné koláčky nebo mléko. THC se hromadí v tukových zásobách, ze kterých se jeho metabolity dlouhodobě uvolňují, což umožňuje detekci dlouhou dobu po aplikaci[13].

Příznaky ovlivnění: zarudlé oči, nadměrná euforie nebo naopak útlum, typický zápach po konopí, sucho v ústech a zvýšená chuť k jídlu.

Doba, po kterou lze detekovat THC ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: cca 2 až 3 dny při jednorázovém užití, cca 1 až 3 měsíce při pravidelném užívání
- sliny: cca 12 až 24 hodin
- krev: maximálně cca 2 týdny
  vlasy: cca 3 měsíce (záleží na délce vlasů)[14]

Hašiš

Hašiš je další nelegální drogou získávanou z květenství konopných rostlin. Mezi uživateli drog nese též pojmenování „haš". Jde o pryskyřici obsahující THC. „*V hašiši bývá obvykle koncentrace THC asi pětkrát vyšší než u marihuany, v průměru přibližně 20 %*."[15] Pro složitost výroby není hašiš příliš rozšířený.

Největšími producenty jsou zejména některé africké a asijské země (Maroko, Pákistán, Afghánistán). Vyrábí se zejména přesíváním skrze velmi jemnou tkaninu nebo

[13] MIOVSKÝ, M. *Konopí a konopné drogy: Adiktologické kompendium*, Praha, 2008, s. 100-114.
[14] IVD Biotech.*Drogový test THC z moči*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/81-drogovy-test-thc-z-moci-marihuana-hasis-1-ks.html>.
[15] MIOVSKÝ, M. *Konopí a konopné drogy: Adiktologické kompendium*, Praha, 2008, s. 128

třením květenství konopí v rukou. Pryskyřice, která během tohoto procesu ulpí na dlaních, je seškrábnuta pomocí ostrého nástroje a následně lisována do bloků.[16]

Hašiš vyvolává stejné účinky jako marihuana, avšak vzhledem k vyšší koncentraci THC je zapotřebí menší množství látky. Extrakcí hašiše vzniká tzv. hašišový olej, který je v množství THC ještě několikanásobně koncentrovanější.

Hašiš a hašišový olej se aplikují opět zejména kouřením, přičemž váha běžné dávky se pohybuje v rámci několika desetin gramu. Účinky se dostavují během několika minut.

Příznaky ovlivnění: podobné jako u marihuany - zarudlé oči, nadměrná euforie nebo naopak útlum, zvýšená chuť k jídlu.

Doba, po kterou lze detekovat hašiš ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: 2 až 3 dny při jednorázovém užití, cca 1 až 3 měsíce při pravidelném užívání
- sliny: cca 12 až 24 hodin
- krev: maximálně cca 2 týdny
- vlasy: cca 3 měsíce (záleží na délce vlasů)[17]

Uživatelé konopných drog (THC + hašiš): Typologie uživatelů THC a hašiše je oproti uživatelům ostatních návykových látek nejsložitější. Důvodem je, že uživatele konopných drog lze najít ve všech věkových skupinách společnosti od nezletilých osob až po konzumenty z řad starších ročníků. Konzumenty těchto návykových látek lze stejně tak identifikovat ve všech sociálních vrstvách společnosti. U pravidelných uživatelů není konzumace konopných drog omezena nějakou typickou situací, podle které by se dala určit denní či noční doba, během které je možné se s osobami ovlivněnými konopnými drogami setkat. Tato skupina uživatelů ji totiž vnímá jako běžnou součást jejich každodenního života. Naproti tomu rekreačními uživateli je aplikována nejčastěji při různých společenských a kulturních událostech.[18]

Rizikové chování během řízení vozidla: snížená pozornost, bezstarostnost, špatná adaptace zornic na světelné podmínky

[16] MIOVSKÝ, M. *Konopí a konopné drogy: Adiktologické kompendium*, Praha, 2008, s. 129-130.
[17] IVD Biotech. *Drogový test MET z moči.* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/74-drogovy-test-met-z-moci-metamfetamin-pervitin-efedrin-10-ks.html>.
[18] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 37.

2.5 Stimulační drogy

Jak již název napovídá, stimulanty zvyšují bdělost, pozornost a energii, stejně tak zvýšení krevního tlaku, zrychlení srdeční frekvence a dýchání. Nejčastěji používané pouliční drogy, patřící do této kategorie, jsou kokain a amfetaminy / metamfetaminy.

Amfetamin

Prvním zástupcem patřícím ke skupině syntetických stimulačních návykových látek je amfetamin. Amfetamin (2-amino-1-fenylpropan) je jedna z nejstarších čistě syntetických drog. Jedná se o sloučeninu patřící do skupiny tzv. „budivých aminů". Jde o sloučeninu, k jejíž výrobě nejsou potřebné větší znalosti chemických procesů.

Tyto látky byly počátkem 20. století využívány k lékařským účelům a sloužily k celkovému povzbuzení organismu, jelikož odstraňují únavu a způsobují euforické stavy. V dnešní době se v lékařství využívá již jen velice sporadicky (léčba narkolepsie) a to v malém množství – 2,5 – 15 mg za den. Častější je jeho zneužívání uživateli návykových látek, kdy je nitrožilně aplikováno až 1000 mg. Vyvolává silnou psychickou závislost.[19]

V centrální nervové soustavě způsobuje amfetamin nadměrnou produkci dopaminu, což způsobuje zrychlení psychomotoriky, nadměrnou řečnost a rozšíření zornic.

Metamfetamin

Metamfetamin, nejznámější stimulační droga v České republice, známá pod názvy „pervitin, piko, peří, perník". Má podobu bílé krystalické látky. Tato extrémně návyková látka byla známá již v 19. století. Způsobuje psychickou závislost. V současné době se vyrábí složitým chemickým procesem z volně prodejných léků proti nachlazení obsahujících pseudoefedrin. „*V ČR je ve srovnání s ostatními evropskými státy nejvyšší počet závislých na metamfetaminu v poměru k počtu obyvatel - asi 0,7 procenta populace mezi 15. a 64. rokem.*"[20]

[19] NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, Praha, 1997, s. 28-29.

[20] ČTK, *Otázky a odpovědi kolem pervitinu* [online]. [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: <http://drogy.doktorka.cz/otazky-a-odpovedi-kolem-pervitinu-/>.

Metamfetamin se užívá nitrožilně, inhalací par nebo šňupáním. Množství jedné dávky se zpravidla pohybuje mezi 50 – 250 mg. Těmito způsoby se látka dostává rychle do mozku, kde způsobuje okamžité účinky na centrální nervový systém. Metamfetamin zvyšuje množství dopaminu, noradrenalinu a serotoninu, což vyvolává silné pocity euforie, snižuje únavu a dočasně zvyšuje výkonnost uživatele. Hlavní účinky trvají několik hodin a odeznívají dle dávky zpravidla max. do 24 hodin.[21]

Příznaky ovlivnění: rozšířené zornice nereagující na světlený podnět, sucho v ústech, nadměrná koncentrace na určitou činnost, neklid, pocení, zvýšení tělesné teploty

Doba, po kterou lze detekovat amfetamin / metamfetamin ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: 2 až 3 dny
- sliny: cca 1 až 3 dny
- krev do 24 hodin od aplikace[22]
- vlasy: cca 3 měsíce (záleží na délce vlasů[23]

Uživatelé amfetaminu a metamfetaminu: Vzhledem k silným stimulačním účinkům metamfetaminu je tato návyková látka vyhledávána především mladými lidmi. U rekreačních uživatelů se jedná především o aplikaci na tanečních zábavách nebo společenských akcích, kde se chtějí uvolnit nebo potlačit svou únavu.[24] Další skupinou jsou uživatelé, kteří si těmito stimulanty zvyšují sebevědomí potřebné pro vykonávání některé činnosti – řízení vozidla nebo trestná činnost. Profesionálními řidiči může být tato návyková látka zneužívána pro potlačení únavy.[25] Je tedy vhodné zaměřovat policejní kontroly na vozidla odjíždějící v pozdních nočních hodinách z nejrůznějších společenských akcí. Dále je třeba věnovat pozornost řidičům, kteří v časných ranních hodinách nevykazují žádné známky únavy.

Rizikové chování během řízení vozidla: Rychlá a agresivní jízda, tendence riskovat, nezdravé sebevědomí, po opadnutí účinků prudký útlum (snížení pozornosti).

[21] KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha, 2003 s. 166.
[22] KALINA, K. *Klinická adiktologie*, Praha, 2015, s. 44.
[23] IVD Biotech. *Drogový test MET z moči.* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/74-drogovy-test-met-z-moci-metamfetamin-pervitin-efedrin-10-ks.html>.
[24] GŘIVNA, T. *Kriminologie, 4. vyd*. Praha, 2014, s. 319.
[25] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 32-33.

Kokain

Kokain se získává z keře Erythroxylon coca neboli koka pravá. Je známá jako „droga smetánky“.

Rostlina koky pochází z Jižní Ameriky a je známá již několik tisíc let. V Evropě jsou její účinky známé od poloviny 16. století. Od 19. století je využívána v medicíně jako anestetikum. Je nejvíce pěstována v oblastech patřících do pásma vyšších nadmořských výšek Peru, Bolívie, Kolumbie a Ekvádoru. Z keřů se sbírají zelené listy sloužící k výrobě léčiv, zbytek produkce putuje do zahraničí k uspokojení poptávky po nelegálních drogách. Během zpracování je z listů vytvořena tzv. „kokainová pasta“, která je následně v laboratořích upravována na kokainhydrochlorid – kokain. Některé zdroje uvádějí, že pro výrobu jednoho kilogramu kokainu je spotřebováno 100 – 170 kg listů koky. Na černém trhu se tato droga téměř nedá získat v čistém stavu. Důvodem je její ředění jinými látkami z důvodu finančního profitu prodejců. Kokain se aplikuje nejčastěji inhalací nosními dírkami, čímž dochází ke vstřebávání účinné látky prostřednictvím sliznic dýchacího ústrojí. V centrální nervové soustavě pak blokuje reabsorpci neuromediátorů (dopamin, serotonin aj.) Účinky se začínají projevovat po několika minutách, vrcholu dosahují během hodiny od aplikace, po dvou až třech hodinách postupně odeznívají. Užívání kokainu zvyšuje sebevědomí, potlačuje únavu, vyvolává pocity euforie a zlepšuje schopnost reagovat na vnější podněty. Tato droga způsobuje silnou psychickou závislost. [26] Z jednoho gramu drogy lze připravit až 20 dávek kokainu určených k inhalaci nosními dírkami.

Crack

„Crack („krek“) je slangový název pro hydrochlorid kokainu, který je při výrobě cracku přeměněn zpět na tzv. volnou bázi. Nejedná se tedy o novou drogu, ale o látku, která vzniká tepelnou úpravou hydrochloridu kokainu s jedlou sodou a éterem, méně často čpavkem.“ [27]

Jedná se o návykovou látku užívanou především na území USA, i když v posledních letech se v menším množství rozšiřuje i do Evropy. Na rozdíl od dražšího kokainu je aplikován inhalací zplodin vzniklých ve speciálních dýmkách nebo v cigaretách, v nichž je míchán společně s tabákem nebo marihuanou. Následně dochází

[26] NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, Praha, 1997, s. 24-26.
[27] Tamtéž, s. 27.

ke vstřebávání těchto látek v dýchacích cestách, odkud se dostává do centrálního nervového systému. Zde blokuje vstřebávání noradrenalinu, což má stimulující účinky podobné kokainu, avšak s mnohem rychlejším nástupem účinků (v řádech sekund) a dobou trvání euforického stavu 5-10 minut.

Vzhledem k různému stupni čistoty cracku na černém trhu lze jen stěží najít vhodné množství dávky. Obecně lze ale říci, že crack umožňuje intenzivnější prožitky než kokain, avšak zároveň krátkodobější. Vzhledem k tomu jde o drogu vysoce návykovou.[28] Jedna dávka představuje přibližně 10–120 mg. Možnost detekce z moči je stejně jako u kokainu velice omezená. [29]

Příznaky ovlivnění: rozšíření zornic, pocení, svalový třas, atypický postoj

Doba, po kterou je lze detekovat kokain / crack ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: 2 až 5 dní
- sliny: cca 2 až 5 dní
- krev: cca 2 až 5 dní
- vlasy: cca 3 měsíce (záleží na délce vlasů)[30]

Uživatelé kokainu / cracku: V dřívějších dobách se jednalo o výsadu movitějších uživatelů, které bylo možné snadno určit podle jejich luxusnějších vozidel. V dnešní době je však tato návyková látka výrazně cenově dostupnější i pro skupiny obyvatel s nižšími příjmy. Je proto vhodné se zaměřit na širší spektrum řidičů než dříve. Kokain patří zejména mezi tzv. rekreační drogy a je proto vhodné věnovat pozornost řidičům odjíždějícím v nočních nebo ranních hodinách z různých kulturních akcí, kde je kokain nejčastěji aplikován.[31]

Rizikové chování během řízení vozidla: nezdravé sebevědomí, agresivní rychlá jízda

[28] NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, Praha, 1997, s. 27-28.
[29] KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha, 2003 s. 165.
[30] Cannabis.info, *Drogové testy*. [online]. 2012 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.cannabis.info/cz/abc/10002799-drogove-testy&hloc=1>.
[31] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 41.

2.5 Halucinogeny

Halucinogeny nazýváme návykové látky, které zásadně mění vnímání okolních předmětů, myšlenek a pocitů. Způsobují halucinace nebo pocity a obrazy, které se zdají být skutečné, i když tomu tak ve skutečnosti není. Halucinogeny lze nalézt v některých rostlinách a houbách (nebo jejich extraktech) anebo může jít o látky uměle vyrobené člověkem. Lidé halucinogeny používali po staletí a to zejména pro náboženské rituály. Mezi nejrozšířenější halucinogeny zařazujeme

LSD

Jde o látku diethylamid kyseliny lysergové. Je používána již od starověku z útvarů hub druhu Claviceps purpurea parazitujících na obilovinách. Uměle byla tato látka z námelu vyráběna od roku 1938 švýcarským chemikem, který objevil její halucinogenní vlastnosti. V 60. letech 20. století byl hojně využíván k vědeckým pokusům v oblasti lidské psychiky. LSD se aplikuje perorálně, nejčastěji pomocí papírků – tzv. „tripů" obsahujících LSD. Tyto drobné papírky se vkládají pod jazyk nebo se nechávají extrahovat v nápoji. Jedná dávka představuje 50-100 mikrogramů a způsobuje zkreslené vnímaní reality po dobu 8 – 14 hodin. Droga může vyvolávat pocit, že může člověk létat, což přináší značné riziko zranění.[32]

U LSD nelze nikdy s určitostí předvídat následky, které požití této látky vyvolá, jelikož je vyráběna ilegálně pomocí nejrůznějších amfetaminových příměsí, které ovšem uživateli nejsou známy. Dále záleží na okolnostech, během kterých je LSD užito (momentální rozpoložení uživatele, okolní prostředí atp.). Vzhledem k delšímu nástupu účinků drogy může také dojít k aplikaci příliš vysoké dávky. Diagnóza ovlivnění LSD je stanovována nejčastěji z celkových informací o uživateli a případně pomocí plynové chromatografie, jelikož užitím klasického screeningového toxikologického vyšetření moči tyto látky není možné odhalit.[33]

Příznaky ovlivnění: rozšířené zornice, zvýšená tělesná teplota

Doba, po kterou lze detekovat LSD ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: 12 až 24 hodin
- sliny: cca 2 až 4 dny

[32] MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*, Praha, 2014, s. 52-53.
[33] ŠEVELA, K.. *Akutní intoxikace a léková poškození v intenzivní medicíně*, Praha 2011, s. 262 – 263.

- krev: cca 2 až 4 dny
- vlasy: není možné detekovat [34]

Halucinogenní houby

V posledních letech dochází k častému zneužívání halucinogenních hub. Typickým zástupcem v České republice je lysohlávka. Jde především o lysohlávku českou, lysohlávku kopinatou a lysohlávku modrající. Obsahují látky psilocybin a psilocin, které jsou blízké serotoninu. Hlavičky lysohlávek se užívají v původní nebo upravené podobě. Vzhledem k tomu, že jde o houbu, u které nelze přesně stanovit množství účinné látky, může místo žádoucích prožitků vyvolat toxickou psychózu nebo dokonce předávkování. Účinky trvají několik hodin a podobají se stavům, které vyvolává aplikace LSD. Mezi halucinogenní houby lze zařadit také muchomůrku červenou, která je však podstatně méně užívanou houbou. Jedy z muchomůrky – muskarin, muscinol a kyselina ibotenová se extrahují pomocí louhování v mléce. Po aplikaci vyvolávají přeludy a zpomalují tělesné funkce – činnost srdce a krevní tlak.[35]

Příznaky ovlivnění: rozšířené zornice, zvýšená tělesná teplota, nadměrná veselost, u muchomůrky útlum a nadměrná produkce slin[36]

Doba, po kterou je lze detekovat halucinogenní houby ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- Moč: 1-3 dny[37]

Uživatelé halucinogenních hub a LSD: Vzhledem k samotné podstatě této návykové látky, kdy je silně deformováno vnímání okolí, je velice nepravděpodobné, že by uživatel halucinogenních látek po jejich aplikaci byl schopen řídit vozidlo. Pokud by k tomu došlo, s největší pravděpodobností způsobí dopravní nehodu.[38]

Extáze (MDMA)

Extáze je psychotropní látka (metylendioxy-N-metylmetamfetamin), která je zařazována mezi tzv. „taneční drogy“. Slangově je mezi uživateli drog označovaná jako

[34] Cannabis.info, *Drogové testy*. [online]. 2012 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.cannabis.info/cz/abc/10002799-drogove-testy&hloc=1>.
[35] MAHDALÍČKOVÁ, J. *Víme o drogách všechno?*, Praha, 2014, s. 54.
[36] Tamtéž, s. 54.
[37] Eurowid. *Psilocybin Mushrooms Drug Testing.* [online]. 2004 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <https://www.erowid.org/plants/mushrooms/mushrooms_testing.shtml>.
[38] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 48-49.

„éčko nebo koule“. Prodává se v podobě tablet s vylisovaným obrázkem. V posledních letech stoupá její obliba především mezi mladými lidmi.

Jde o produkt syntetizace amfetaminu (3,4- metylendioxiamfetamin). Dříve byla tato látka na území USA vyráběna pro lékařské účely. Působí na centrální nervovou soustavu, kde ovlivňuje tvorbu noradrelinu, serotoninu a dopaminu. Na černém trhu se vzhledem k celkové náročnosti výroby často vyskytují tzv. „fake ecstasy“, což jsou různé deriváty amfetaminů, které mají napodobit účinek MDMA. Cílem je především uspokojení poptávky u konzumentů, kteří neznají skutečné účinky extáze. Extáze se užívá perorálně, k její absorpci dochází sliznicemi trávicí soustavy. Půl hodiny od užití způsobuje pocity radosti, nadměrné empatie a uvolnění. Příjemné pocity přetrvávají několik hodin. Po jejich odeznění přichází silná únava a sklony k depresivnímu chování.[39]

Množství jedné dávky je přibližně 80 – 100 mg. Běžně dochází k požití i několika tablet MDMA v krátkém časovém úseku po sobě.[40]

Příznaky ovlivnění: vnějšími příznaky intoxikace jsou rozšířené zornice, suchá ústa, zrychlený tep, absence únavy

Doba, po kterou je lze detekovat MDMA ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: 1 až 5 dní
- sliny: 1 až 3 dny
- krev: cca 1 až 3 dny
- vlasy: cca 3 měsíce (záleží na délce vlasů)[41]

Uživatelé MDMA: Ve srovnání s předešlými uživateli jiných návykových látek je spektrum potencionálních uživatelů extáze mnohem užší. Je to dáno povahou MDMA (extáze), která je téměř výhradně užívána mladší generací na tanečních akcích nebo různých hudebních festivalech. Ty jsou konány zejména v odlehlejších oblastech. Je proto třeba věnovat pozornost vozidlům odjíždějícím v průběhu nebo po skončení takové akce. Uživatelé extáze se řadí mezi rekreační uživatele návykových látek, a proto není možné zpravidla tuto skutečnost rozpoznat jen ze samotného vzhledu řidiče.[42]

[39] NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, Praha, 1997, s. 31.
[40] KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha, 2003 s. 200-202.
[41] IVD Biotech. *Drogový test MDMA z moči.* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/34-drogovy-test-mdma-z-moci-extaze-5-ks.html>.
[42] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 45-47.

Rizikové chování během řízení vozidla: změněné vnímání okolí, agresivní jízda, tendence přeceňovat své schopnosti

2.6 Opiáty

Opiáty jsou látky patřící do skupiny alkaloidů. Jsou získávány z opia – šťávy nezralých makovic rostlin máku setého. Žlutohnědá látka, která je z nich seškrabávána, má hořkou chuť a obsahuje různé množství alkaloidů jako je morfin, kodein, thebain a papaverin. Je výchozí látkou pro výrobu heroinu, který je na našem území nejčastěji zneužívanou návykovou látkou patřící do kategorie opiátů.

Heroin

Heroin byl původně objeven vědci jako lék na respirační potíže v druhé polovině 19. století. Opium získané z makovic máku *Papaver somniferum album* je rafinováno, konečnou surovinou je droga morfin. Morfin je pak dále syntetizován na drogu heroin. Účinnost takto vyrobené drogy je pak deseti až dvacetinásobně vyšší než původní suroviny, opia. Na černém trhu se vyskytují dvě formy heroinu. V čisté formě jako bílý prášek (*white dust*), který je podobný mouce nebo jako hnědá krystalická látka (*brown sugar*). Zabarvení do hněda je způsobeno přítomností nejrůznějších příměsí (např. kofeinu). [43]

Aplikace se nejčastěji provádí intravenózním (nitrožilním) způsobem. Heroin se špatně rozpouští ve vodě, a proto je nahříván na čajové lžičce společně s kyselinou citrónovou. Takto vzniklý roztok je natahován přes vatový tampón do injekční stříkačky a následně aplikován do těla. Z jednoho gramu drogy lze připravit až 10 dávek, množství je závislé na čistotě drogy a toleranci uživatele.

Po aplikaci se psychoaktivní látky heroinu vážou na receptory endorfinů, čímž dochází k omezení jejich sekrece. Dochází k téměř okamžitému nástupu euforie, potlačení bolesti, zklidnění až ospalosti, nutkání na zvracení. Tyto účinky trvají několik hodin. Heroin vyvolává silnou fyzickou a psychickou závislost.[44]

Příznaky ovlivnění: zúžení zornic, utlumenost

[43] NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, Praha, 1997, s. 16-18.
[44] KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha, 2003, s. 159-162.

Doba, po kterou lze detekovat heroin ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: cca 2 až 3 dny
- sliny: 1-2 dny
- krev: 1-2 dny [45]
- vlasy: cca 3 měsíce (záleží na délce vlasů) [46]

Uživatelé heroinu: Jedná se především o tzv. problémové uživatele (viz kapitola 2.2) se silnou závislostí. Jejich zastoupení je zpravidla v nejnižších vrstvách společnosti. Veškeré své finance nejčastěji využívají pro nákup drog, a proto nejsou ve většině případů vlastníky motorového vozidla. Pokud motorové vozidlo vlastní, upoutá svým špatným technickým stavem ihned pozornost policistů konajících dohled nad silničním provozem. Lze sem zařadit i substituující uživatele závislé na heroinu, kteří užívající Subutex a Metadon.[47]

Rizikové chování během řízení vozidla: vlivem útlumu organismu negativně ovlivňují reakční čas a zhoršují orientaci v prostoru

2.6 Těkavé látky

Těkavé látky neboli inhalanty jsou látky využívané ke komerčním účelům (rozpouštědla, ředidla, lepidla, anestetické plyny) a jsou většinou volně prodejné. Bývají označovány jako „drogy hloupých“ a oblibě se těší zejména mezi mládeží.

Rozšíření inhalantů nastalo zejména s rozvojem chemické výroby prostředků, které mohli narkomani snadno zneužívat. Nejrozšířenějším způsobem užívání je inhalace z igelitových sáčků, do nichž je vkládána textilie napuštěná inhalantem. Dále dochází k inhalaci přímo z nádob, ve kterých je inhalant distribuován (tlakové bombičky s rajským plynem). Posledním druhem aplikace je čichání pod přikrývkou. Množství dávky lze z povahy této návykové látky stanovit velmi těžko. Po vdechnutí se látky vstřebávají v plicích do krevního řečiště. Odtud se látka dostává do dalších orgánů, jako první je zasažen centrální nervový systém. K účinkům dochází okamžitě, přičemž

[45] Drogová poradna. Pervitin a řízení auta. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovaporadna.cz/dotazy/19417/pervitin-a-rizeni-auta.html>.
[46] IVD Biotech. *Drogový test MOP z moči.* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/31-drogovy-test-mop-z-moci-heroin-morfin-kodein-opiaty-5-ks.html>.
[47] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 42.

přetrvávají až několik hodin. Patří mezi ně stav „polovědomí“, obluzenost, povznesená nálada a halucinace. Inhalanty mohou vyvolat psychickou závislost. [48]

Mezi nejrozšířenější zástupce inhalačních drog můžeme zařadit především ředidlo toluen (C6H5 – CH3), rozpouštědlo trichlorethylen (CIHC = CCl2), rozpouštědlo aceton (CH3 – CO – CH3), anestetikum rajský plyn (N2O) a benzín.

Příznaky ovlivnění: rozšířené zornice, zarudnutí očí, nepřítomný pohled, poruchy sebeovládání, kožní projevy (vyrážka) kolem úst a nosu [49]

Doba, po kterou lze detekovat těkavé látky ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: maximálně několik hodin
- krev: max. několik hodin [50]

Uživatelé těkavých látek: Půjde zejména o řidiče z nižších sociálních vrstev, lze je tedy dobře rozeznat dle jejich vzhledu – znečištěné oblečení, celková neupravenost apod. Při kontrole je patrný zápach těkavých látek.[51]

Rizikové chování během řízení vozidla: poruchy vnímání okolí, neadekvátní reakce na způsobené podněty

2.7 Léky

Jde například o léky určené k léčbě drogových závislostí na opiátech, mezi něž patří nejčastěji metadon a subutex. Vzhledem ke své povaze nejsou tyto léky definovány jako návykové látky ve smyslu zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách. Jsou však vzhledem ke své dostupnosti často zneužívány drogovou komunitou.

Metadon

Jedním z nejrozšířenějších synteticky vyráběných narkotik je metadon, sloužící k substituční léčbě heroinových a morfinových závislosti. Užívá se perorálně jako tablety nebo sirup. Svým složením se sice heroinu ani morfinu nepodobá, má ale podobné účinky, které však mají delší dobu trvání (až 24 h). Vyvolává silnou fyzickou i psychickou závislost. Projevuje se euforií, zúženými zornicemi a celkovým útlumem organismu.

[48] NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, Praha, 1997 s. 41-43.
[49] Tamtéž, s. 42.
[50] KALINA, K. *Klinická adiktologie*, Praha, 2015, s. 46.
[51] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 51.

Subutex

Jako náhražka nebo doplněk drahého a špatně dostupného heroinu je často zneužíván tento lék určený k substituční léčbě na opiodech (stejně jako metadon). Jedná se o synteticky připravovaný opioid – buprenorfin. Je dostupný pouze na lékařský předpis. Ačkoliv se jedná o lék ve formě tablet určených k perorálnímu užití, je uživateli drog aplikován nitrožilně.[52]

Příznaky ovlivnění: způsobuje podobné účinky jako heroin – euforie a následný útlum

Doba, po kterou lze detekovat metadon a subutex ze vzorků biologického materiálu testované osoby:

- moč: 2 – 6 dnů [53]

Uživatelé metadonu a subutexu: Půjde zpravidla o stejnou skupinu lidí, kteří užívají heroin (viz. kapitola 2.6)

Rizikové chování během řízení vozidla: výrazný útlum, poruchy udržení pozornosti, zpomalené reakce

[52] SANANIM. *Drogy: otázky a odpovědi,* Praha, 2007, s. 169.
[53] SELF-DIAGNOSTICS. Drug-detect Buprenorfin. [online]. 2016 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <https://www.self-diagnostics.com/cz/drug-detect-buprenorfin-10-testy.html>.

3 Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky

Následující kapitola se zabývá právní úpravou trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky a přehledným definováním jednotlivých znaků základní i kvalifikované skutkové podstaty.

3.1 Úprava TČ ohrožení pod vlivem návykové látky v z. č. 40/2009 Sb.

Trestní právo hmotné patří mezi odvětví práva veřejného, prostřednictvím kterého jsou chráněna práva a zájmy fyzických a právnických osob a také zájmy společnosti. Pramenem trestního práva hmotného je zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník (dále jen TZ), který vymezuje, jaké jednání je trestným činem. Tato zásada *nullum crimen sine lege* (není trestného činu bez zákona) je obsažena v ustanovení § 12 odst. 1 TZ: „*Jen trestní zákon vymezuje trestné činy a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit.*“[54]

Trestní zákoník se dělí na část obecnou a zvláštní. Obecná část TZ v § 1 až § 139 definuje jednotlivé pojmy trestního práva. Zvláštní část TZ v § 140 až § 421 obsahuje výčet jednotlivých trestných činů podle jejich skutkových podstat a je členěna do 13 hlav podle druhu objektů, které jsou TZ chráněny.

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky § 274 je zařazen v hlavě VII. mezi trestné činy obecně nebezpečné. Jde o trestné činy, které ohrožují zdraví nebo život osob anebo cizí majetek. Ačkoliv tento trestný čin patří mezi trestné činy obecně nebezpečné, pro naplnění skutkové podstavy § 274 postačí tzv. abstraktní nebezpečí, kdy nemusí pro naplnění skutkové podstaty k ohrožení zájmů chráněným zákonem skutečně dojít, ale postačí pouze jejich ohrožení. Tyto trestné činy jsou označovány jako ohrožovací, jelikož jsou způsobilé pouze dalším nepatrným jednáním způsobit poruchu (větší počet poškozených, škoda na majetku většího rozsahu apod.). Porucha na zájmech chráněných zákonem v takovém případě vyvolává okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby.[55] Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je ze všech trestných činů obecně nebezpečných zařazených v hlavě VII. trestního zákoníku podle dostupných policejních statistik jednoznačně nejrozšířenější.[56]

[54] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461.
[55] ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník., 1. Praha, 2009, s. 2526-2527.
[56] Policie České republiky. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012*. [online].[cit. 2017-01-17] Dostupný z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>.

3.2 Rozbor základní skutkové podstaty

(1) Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.[57]

Ustanovení § 274 chrání zájmy chráněné zákonem před ohrožením, které mohou způsobit pachatelé svou činností vykonávanou ve stavu vylučujícím způsobilost (typicky řízení motorového vozidla), který si přivodili užitím návykové látky. K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dojde již samotným nedovoleným jednáním, které je způsobilé ohrozit chráněné zájmy. V případě řízení vozidla i tehdy, jestliže pachatel dodržuje všechna ustanovení silničního provozu a neohrožuje svou jízdou ostatní účastníky silničního provozu.[58]

Stav vylučující způsobilost: Definice stavu, který vylučuje způsobilost k výkonu výše uvedených činností anebo zaměstnání, není vymezena žádným zákonem. Je proto potřeba jej posuzovat v každém individuálním případě ad hoc. Dle prof. JUDr. Pavla Šámala, Ph.D. je vymezen stav vylučující způsobilost následovně: „*K naplnění znaků tohoto trestného činu se nevyžaduje takový stav, kdy pachatel upadá do bezvědomí nebo není schopen komunikace, ale postačí takové ovlivnění fyzických a psychických schopností návykovou látkou, které vylučuje způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při které by mohl být ohrožen život nebo zdraví lidí nebo způsobena značná škoda na majetku*.“[59] Vzhledem k této skutečnosti musí soudy při svém rozhodování přihlížet ke znaleckým posudkům z oboru toxikologie a psychiatrie a také k ustálené rozhodovací praxi v podobných případech jako v případě ovlivnění alkoholem. I zde sice hranice 1 g alkoholu v krvi na kilogram tělesné váhy není uvedena v žádném právním předpise, soudy se jí však během svého rozhodování řídí.

Zaměstnání nebo jiná činnost: Pro naplnění skutkové podstaty je dále nutné, aby tento trestný čin pachatel spáchal při zaměstnání nebo při jiné činnosti, při kterých by mohl ohrozit zájmy chráněné zákonem (život, zdraví, majetek). *„Zaměstnáním nebo jinou činností se zde rozumí takové zaměstnání nebo činnost, jejíž bezpečný výkon*

[57] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, § 274.
[58] ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník., 1. Praha, 2009, s. 2549.
[59] Tamtéž, s. 2549.

vyžaduje soustředěnou pozornost a schopnost správně vnímat a pohotově reagovat na vznikající situaci, přičemž i menší oslabení těchto schopností vlivem návykové látky vyvolává možnost ohrožení chráněných zájmů určitého rozsahu a intenzity.“[60] Výčet těchto zaměstnání může zahrnovat například poskytování lékařské péče, zaměstnání pracovníků zabezpečujících chod elektráren nebo pracovníků v průmyslu. Jinou činností se v kontextu ustanovení § 274 TZ může považovat v některých odůvodněných případech dokonce jízda cyklisty po pozemní komunikaci ve stavu vylučujícím způsobilost. Typicky se však bude jednat o řízení motorového vozidla, které je svou vysokou hmotností a kinetickou energií způsobilé zapříčinit závažné destrukční následky.

Motorové vozidlo: Dopravní prostředek, který ke svému pohonu používá vznětový, zážehový motor nebo elektromotor. Je využíván k přepravě lidí nebo materiálu po pozemních komunikacích. Motorová vozidla rozdělujeme na jednostopá – motorky, skútry, jízdní kola s přídavným pohonem a dvoustopá – osobní automobily, autobusy, užitková vozidla. Dle zákona o silničním provozu je motorové vozidlo nekolejové vozidlo poháněné vlastní pohonnou jednotkou.[61]

Pozemní komunikace: Pro naplnění trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin dle § 274 lze trestní zákon uplatnit jen v případech, kdy je takové jednání společensky škodlivé a pokud zároveň nepostačuje uplatnění odpovědnosti řidiče podle jiného právního předpisu.[62] V případě řízení vozidla se bude jednat o tuto činnost vykonávanou na pozemní komunikaci, která je charakterizována jako dopravní cesta sloužící k užití motorovými vozidly. Pozemní komunikace se dělí na dálnice, silnice, silnice, místní komunikace a místní účelové komunikace.

Řidič: Definice pojmu řidič je uvedena v zákoně číslo 361/2000 Sb. – zákon o provozu na pozemních komunikacích (dále jen ZPPK), dle kterého je řidičem každý účastník silničního provozu, který řídí motorové nebo nemotorové vozidlo, tramvaj anebo jede na zvířeti.[63] Pro účely tohoto zákona tedy není podstatné, zdali je řidič držitelem příslušné skupiny nebo podskupiny řidičského oprávnění, ale pro jeho definici postačuje

[60] ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník., 1. Praha, 2009, s. 2550.
[61] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 2 písm. g).
[62] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, § 12 odst. 2.
[63] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 2 písm. d).

samotný fakt, že vozidlo řídí. Řidičem je také osoba, která se nepochybně připravuje k jízdě motorovým vozidlem.

Řidičem však není pouze osoba, která aktuálně (v době kontroly) řídí vozidlo, tramvaj anebo jede na zvířeti. Takovýto způsob výkladu by totiž mohl vést k nesmyslným závěrům, že by kontrola, zdali řidič není ovlivněn jinou návykovou látkou, musela probíhat přímo za jízdy. Na druhou stranu není možné za řidiče považovat osobu, která v době kontroly již není přímým účastníkem silničního provozu dle § 2 písm. a) ZPPK. Jde o případ, kdy dojde k přerušení vztahu mezi řízením vozidla a následnými úkony ze strany Policie ČR (např. kontrola řidiče hodinu po ukončení jízdy). Opačný výklad by vedl k nepřijatelnému porušení čl. 2 odst. 2 Ústavy České republiky, která stanovuje, že státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Úkon vedený proti takové osobě by tedy nemohl být platný.[64]

Příklad lze nalézt v případu příslušníků Celní správy, kteří zahlédli muže přijíždějícího k benzínové čerpací stanici. Tento muž během tankování vykazoval znaky ovlivnění alkoholem anebo jinou návykovou látkou. Po zaplacení útraty a vrácení se k vozidlu byl příslušníky Celní správy vyzván k provedení zkoušky na ovlivnění alkoholem nebo jinou návykovou látkou. Nejvyšší správní soud uvedl, že v tomto případě je jasně sledována souvislost s řízením vozidla, kdy nedošlo k přerušení vztahu mezi řízením vozidla a výzvou policistů k provedení předmětných úkonů a takovou osobu lze tedy označit jako řidiče.[65]

Zavinění: Z hlediska zavinění je pro naplnění základní skutkové podstaty trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky vyžadováno úmyslné zavinění.

Trestní zákoník rozlišuje dva druhy úmyslného zavinění, prvním je úmysl přímý (*dolus directus*), kdy pachatel svým jednáním (řízením vozidla) chtěl porušit nebo ohrozit zájem společnosti (život, zdraví, majetek) a druhým je úmysl nepřímý (*dolus eventualis*), kdy pachatel věděl, že může takové porušení nebo ohrožení způsobit a pro případ, že jej způsobí, byl s tím srozuměn.[66]

[64] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. března 2012, č. j. 2 As 130/2011 – 63.
[65] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. března. 2012, č. j. 2 As 129/2011 – 113.
[66] NOVOTNÝ, F. *Trestní právo hmotné*. 3., Plzeň, 2010, s. 145.

3.3 Rozbor kvalifikované skutkové podstaty

Ustanovení § 274 TZ ve svém druhém odstavci definuje druh jednání, kterým je podmíněno uložení přísnějšího trestu než v případě jednání uvedeného v prvním odstavci tohoto trestného činu. Jedná o tzv. kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu.

„(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,

b) spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek, nebo

c) byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.“[67]

Dopravní nehoda a havárie: Dopravní nehoda je srážka nebo havárie, ke které došlo na pozemní komunikaci, byla způsobena pohybem vozidla a dojde při ní k usmrcení nebo zranění osob anebo ke škodě na majetku. [68] Havárií se rozumí jiné způsobení škody na určitém předmětu. Pro znovuzískání jeho původních vlastností musí být tento předmět opraven. Jiná nehoda je událost, která není dopravní nehodou a ani havárií.

Větší škoda: Větší škodou je škoda, která dosahuje částky nejméně 5000 Kč.[69] Jiným závažným následkem ve smyslu § 274 odst. 2 TZ může být například těžká újma na zdraví nebo způsobení vážné poruchy v některé organizaci nebo instituci.[70]

Výkon zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný: Jde zejména o hromadnou přepravu osob více osob uskutečňovanou autobusy, osobní leteckou přepravou, železnicí apod. Z hlediska zákona je tedy vzhledem k možným negativním následkům při výkonu takovýchto zaměstnání kladen důraz na maximální soustředěnost osob. [71]

[67] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, §274.
[68] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 47.
[69] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, § 138 odst. 1.
[70] ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník., 1. Praha, 2009, s. 2552-2553.
[71] ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník., 1. Praha, 2009, s. 2554.

Recidiva ve smyslu odst. 2 písm. c): K naplnění skutkové podstaty trestného činu dle ust. § 274 odst. 2 písm. c) je nutné, aby se takového skutku dopustila osoba, která již byla v minulosti (v posledních dvou letech) pravomocně odsouzena za trestný čin stejné skutkové podstaty. Jde o tzv. speciální recidivu.

Zavinění: Pro spáchání trestného činu v druhém odstavci postačí zavinění ve formě nedbalosti ve smyslu ustanovení § 17 písm. a) TZ.

3.4 TČ ohrožení pod vlivem návykové látky jako kvazidelikt TČ opilství

Ustanovení § 360 TZ opilství neboli „rauschdelikt" upravuje trestné činy spáchané pachatelem ve stavu nepříčetnosti, který si způsobil požitím alkoholu nebo jiné návykové látky. Trestný čin opilství je zařazen v hlavě X. mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných.

„§ 360 Opilství

(1) Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepříčetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším."[72]

Trestný čin opilství však nepostihuje samotné uvedení se pachatele do stavu nepříčetnosti, ale jednání, kterého v tomto stavu následně dopustil. Jde o tzv. „kvazidelikt", tedy čin jinak trestný, u kterého však chybí příčetnost jako obligatorní obecný znak trestného činu. *„Příčetností se v trestním právu rozumí duševní stav pachatele trestného činu v době jeho spáchání, při němž nejsou negativně ovlivněny jeho schopnosti intelektuální nebo volní."*[73] Vzhledem k absenci příčetnosti tudíž není schopen pachatel rozpoznat protiprávnost svého jednání.[74] Ačkoliv kvazidelikt vykazuje všechny ostatní znaky daného trestného činu, nemůže za něj být pachatel trestně odpovědný. Cílem společnosti je však ochrana jejích zájmů i před těmito delikty, které by nemohly jinak být jako trestné činy posuzovány. Proto se v takových případech aplikuje trestní odpovědnost pachatele za trestný čin opilství. Trestní sazba za trestný čin opilství je poměrně přísně stanovena na tři léta až deset let, avšak při ukládání trestu se

[72] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, § 360 odst. 1.
[73] NOVOTNÝ, F. *Trestní právo hmotné*. 3., Plzeň, 2010, s. 110.
[74] Tamtéž, s. 110.

přihlíží k výši trestu ukládaného za kvazidelikt. Pokud je pro pachatele příznivější, je potrestán tímto mírnějším trestem.

Ačkoliv je ovlivnění návykovou látkou jedním ze znaků skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, i přesto může být v některých případech kvazideliktem. Při provozu na pozemních komunikacích, kdy pachatel řídí motorové vozidlo ve stavu nepříčetnosti, do kterého se uvedl požitím návykové látky, jde však o velice specifické případy. Mohlo by se jednat například o situaci, kdy se pachatel rozhodne spáchat sebevraždu předávkováním některou z návykových látek, k tomu však nedojde a pachatel se tímto svým jednáním přivede „pouze" do stavu vylučujícím způsobilost, přičemž následně řídí z nějaké pohnutky motorové vozidlo, což však před tím neplánoval. Následně je přistižen policejní hlídkou. Takové jednání by s velkou pravděpodobností bylo kvalifikováno jako trestný čin opilství, kdy kvazideliktem bude ohrožení pod vlivem návykové látky.

Přihlédneme-li k další úpravě trestného činu opilství v druhém odstavci § 360 TZ, je zřejmé, že se bude u řidičů pod vlivem návykových látek jednat o sporadické případy. Ve druhém odstavci § 360 jsou totiž uvedeny výjimky, během kterých se odstavec první neaplikuje.

„Ustanovení odstavce 1, jakož i § 26 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepříčetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepříčetnosti."[75]

První výjimkou je *actio libera in causa dolosa*, tedy případ, kdy se pachatel přivede úmyslně do stavu nepříčetnosti užitím návykové látky s cílem následně spáchat trestný čin, jde o tzv. „opití na kuráž". Druhou výjimkou je *actio libera in causa culposa*, kdy pachatel spáchá trestný čin z nedbalosti, přičemž se předtím uvede do stavu vylučujícím způsobilost užitím návykové látky.[76] V těchto výše uvedených případech se bude tedy jednat o plnou trestní odpovědnost pachatele za daný trestný čin a nikoliv za opilství.

[75] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, § 360 odst. 2.
[76] ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník., 1. Praha, 2009, s. 306.

4 Policie České republiky

Tato kapitola uvádí působnost jednotlivých složek Policie ČR, které se podílejí na odhalování trestných činů páchaných řidiči pod vlivem návykových látek.

4.1 Působnost Police

Kompetence příslušníků Policie České republiky při výkonu dohledu nad bezpečností a plynulostí provozu na pozemních komunikacích jsou upraveny primárně zákonem č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 124 tohoto zákona umožňuje příslušníkům Policie ČR ve služebním stejnokroji kontrolu dodržování pravidel provozu na pozemních komunikacích. Dalším účelem tohoto ustanovení je kontrola dodržování všech povinností kladených na účastníky silničního provozu. Jde o jeden ze základních druhů policejní prevence.[77]

V rámci dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu dohlíží na dodržování zákonů Policie České republiky společně s ostatními bezpečnostními složkami (Vojenská policie, Obecní policie, Celní správa). Policie České republiky má však vzhledem ke svým zákonným oprávněním v této oblasti dominantní roli. Věcná příslušnost Policie České republiky je uvedena v zákoně o Policii České republiky: „*Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony*[78]

Formy postupu jednotlivých složek Policie České republiky na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu jsou dále stanoveny interními akty řízení, zejména ZPPP č. 160/2009, ze dne 4. prosince 2009. Závazný pokyn policejního prezidenta je rozdělen na osm částí. Část šestá upravuje kontrolu dodržování zákazu požívání jiných návykových látek (Hlava II).

Služba dopravní policie: Klíčovou roli v této oblasti zastává především služba dopravní policie členěná na nižší stupně krajských a okresních dopravních inspektorátů. Je podřízena ředitelství služby dopravní policie policejního prezidia. Jejím primárním

[77] SVATOŠ, R. Prevence kriminality. 1. vydání. České Budějovice, 2014, s. 76.
[78] ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4156, § 2.

účelem je dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu, dohled a kontrola dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek, vyšetřování dopravních nehod a výkon dalších činností, které plynou z ostatních právních předpisů. Služba dopravní policie dále zastává důležitou roli v prověřování trestných činů spáchaných v souvislosti s porušením právních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích. Dále, mimo jiné, odhaluje přestupky a správní delikty v silniční dopravě. [79]

Služba pořádkové policie: Další základní složkou Policie České republiky je služba pořádkové policie. Je podřízená Ředitelství služby pořádkové policie a je v ní zařazen největší počet policistů. Výkon služby je zajišťován prostřednictvím obvodních oddělení a dalších organizačních článků zřízených v rámci 14 Krajských ředitelství policie. Přesné vymezení úkolu služby pořádkové policie je uvedeno v ZPPP č. 180/2012 o plnění základních úkolů pořádkové policie. Jde zejména o dohled nad dodržováním záležitostí veřejného pořádku, činnost v rámci odhalování a zjišťování přestupků a plnění úkolů v rámci trestního řízení. Mimo tyto základní činnosti se také vedle dopravní policie spolupodílí na dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu.[80]

Služba kriminální policie a vyšetřování: Jedná se o orgán činný v trestním řízení. Tato služba je určena k vyšetřování trestných činů, ve kterých nejsou věcně příslušná obvodní/místní oddělení. V rámci drogové trestné činnosti páchané v rámci provozu na pozemních komunikacích jde zpravidla o kvalifikované skutkové podstaty trestných činů s vyšší trestní sazbou (trestní zákoník za ně stanoví trest odnětí svobody více jak 3 roky). Typicky půjde o případ, kdy pachatel ve stavu vylučujícím způsobilost způsobil dopravní nehodu se závažnými následky jako ublížení na zdraví nebo smrt.[81]

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160/2009 určuje způsob dohledu nad silničním provozem. Ten může být realizován základní kontrolou, speciální kontrolou, průběžnou dlouhodobou kontrolou anebo dopravně bezpečnostní akcí nebo opatřením. Ke kontrole dodržovaní zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek řidiči vozidel slouží základní kontrola, speciální kontrola „a“ a dopravně bezpečnostní akce „X“, „Y“. [82]

[79] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 57-58.
[80] Tamtéž, s. 62-63.
[81] BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*, Praha, 2015, s. 63.
[82] POLICIE ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160 ze dne 4. prosince 2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, s. 7-9.

5 Postup policistů podle zákona č. 379/2005 Sb.

V následující kapitole je uveden přehledný postup při veškerých úkonech, které jsou policisty prováděny během odhalování řidičů pod vlivem nealkoholových návykových látek. Jedná se o největší počet případů, kdy policista zjistí ovlivnění návykovou látkou, ale není na místě schopen určit jeho rozsah.

5.1 Základní úkony

Povinnosti řidiče je zdržet se různých forem jednání, které by mohly ohrozit bezpečnost provozu na pozemních komunikacích. Mezi nejzávažnější z nich, způsobilé ohrozit život, zdraví a majetek ostatních účastníků silničního provozu, patří požívání alkoholu a jiných návykových látek během jízdy anebo usednutí za volant v takové době, kdy by ještě jimi mohl být ovlivněn. [83]

V případě jiných návykových látek uvedených v prováděcím právním předpise se přitom za ovlivněného považuje řidič, u kterého množství této látky dosáhne alespoň limitních hodnot stanovených prováděcím právním předpisem, kterým je ve smyslu tohoto ustanovení nařízení vlády č. 41/2014 Sb., ze dne 26. 2. 2014, o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot. Toto nařízení vymezuje diskriminační hladinu markeru (cut-off hodnota), při jejímž dosažení v krevním vzorku je řidič považován za ovlivněného takovou návykovou látkou.

Porušení zákazu požívání návykových látek řidiči motorových vozidel je zjišťováno příslušníky policie ve služebním stejnokroji, kteří jsou dle ZPPK k tomuto účelu oprávněni zastavovat vozidla.[84] Zastavování vozidel je prováděno výhradně policistou ve stejnokroji. Znamení k zastavení je prováděno zastavovacím terčem, vztyčenou paží a za snížené viditelnosti světlem červené barvy. Prioritou je včasné a zřetelné používání těchto znamení, aby nedošlo k ohrožení silničního provozu. Z jedoucího služebního vozidla je zastavování vozidel prováděno zastavovacím terčem, kýváním paže nahoru a dolů anebo technickým prostředkem, kterým je světelný signál

[83] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 2.
[84] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 124 odst. 10 písm. b).

„STOP“, případně „STOP POLICIE“. Z důvodu vyšší bezpečnosti je doporučeno tento světelný signál použít současně se zvláštním výstražným znamením modré barvy.[85]

Zastavování vozidel policisty zařazenými v rámci Policie České republiky dle výše uvedeného ustanovení je přitom možné bez jakéhokoliv podezření na jízdu pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Policisté se tedy nemusejí a z povahy silničního provozu ani nemohou zaměřovat pouze na vozidla, jejichž řidič na sebe například upozorní svým nestandartním způsobem jízdy.[86]

Po zastavení vozidla je řidič následně vyzván k předložení dokladů předepsaných k řízení a provozu motorového vozidla[87], tzn. řidičského průkazu, osvědčení o registraci vozidla a dokladu prokazujícího pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. V některých případech se dále jedná o osvědčení profesní způsobilosti řidiče. Pokud jde o řidiče staršího 60 let, potom také dokladu prokazujícího zdravotní způsobilost.

5.2 Orientační vyšetření

Po provedení základních úkonů následuje klíčové oprávnění související s plněním úkolů policie na úseku odhalování řidičů pod vlivem návykových látek, kterým je oprávnění vyzvat řidiče a učitele autoškoly k vyšetření podle zvláštního právního předpisu ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem[88] a též vyzvat řidiče a učitele autoškoly k vyšetření podle zvláštního právního předpisu ke zjištění, zda není ovlivněn jinou návykovou látkou.[89] Obě ustanovení tohoto zákona se vzájemně nevylučují a lze je aplikovat (přes mylné informace laické veřejnosti) současně v rámci jedné kontroly. Řidiče je tak možné a současně i žádoucí testovat na přítomnost alkoholu i jiné návykové látky současně.

Zvláštním předpisem je zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

[85] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 79 odst. 3.
[86] Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. května 2016 č.j. 2 As 146/2015.
[87] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 124 odst. 10 písm. h).
[88] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 124 odst. 10 písm. f).
[89] Tamtéž, ust. § 124 odst. 10 písm. g).

a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezuje okruh osob, které by mohly svou činností v souvislosti s požíváním alkoholu a jiných návykových látek ohrozit život, zdraví nebo majetek.[90]

Zákon o provozu na pozemních komunikacích zároveň ukládá povinnost řidičům se takovéto výzvě policisty dané podle zvláštního právního předpisu (z. č. 379/2005 Sb.) k vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn jinou návykovou látkou podrobit, [91] a to vždy, když je k tomu oprávněnou osobou vyzván.

Orientační vyšetření zjišťující ovlivnění jinými návykovými látkami se provádí v případě, že skutečnosti jako chování, vystupování řidiče a tělesné příznaky intoxikace vyvolávají podezření, že je řidič pod jejich vlivem. Pokud by řidič jevil jednoznačné příznaky ovlivnění OPL a dechová zkouška na přítomnost alkoholu by byla negativní, policista není povinen orientační vyšetření provádět a postupuje dále dle jeho zákonných oprávnění a vyzve osobu, aby se podrobila odbornému lékařskému vyšetření.[92]

Obě vyšetření jsou přitom vzhledem k zásadě minimalizace zásahů orgánů veřejné moci do osobní sféry jednotlivce ve vzájemném hierarchickém postavení. Jde především o rozdílný stupeň intenzity zásahu do osobní svobody jedince a jeho tělesné integrity. Výzvu k lékařskému vyšetření tedy nelze využívat svévolně, ale jen v odůvodněných případech, kdy osoba vykazuje znaky ovlivnění.[93]

K orientačnímu vyšetření sloužícímu ke zjištění, zda není řidič ovlivněn jinou návykovou látkou, je Policií ČR používán jednorázový orientační test DrugWipe 5 S, který zjišťuje přítomnost následujících skupin návykových látek detekcí ze slin a potu: Ca – Cannabis (marihuanu, THC), AM – amfetaminy, MET – metamfetaminy (Extáze, Pervitin), CO – kokain, crack, OP – opiáty (Heroin, Morfium). Orientační testování je založeno na imunologickém principu. Přítomnost drog je možné dokázat obvykle po dobu 10 hodin po požití návykové látky. Test se používá dvěma způsoby. Prvním je stěr slin stěrovými čtverečky z jazyka nebo z vnitřní strany tváře. Druhým způsobem je stěr potu a provádí se taktéž stěrovými čtverečky, například z čela. Po odebrání vzorků jsou těmito stěrovými čtverečky sliny nebo pot přeneseny na testovací proužky obsahující protilátky

[90] ČESKO. Zákon č. 379 ze dne 19. srpna 2005, o opatřeních k ochraně, In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2005, částka 133, s. 7093-7101, § 16 odst. 1.
[91] ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616, § 5 odst. 1 písm. g).
[92] POLICIE ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160 ze dne 4. prosince 2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, s. 35.
[93] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 5. 2016, č. j. 2 As 146/2015.

specifické pro jednotlivé drogy. Přenos částeček návykových látek k testovacím liniím zajišťuje integrovaná ampulka s vodou. V případě, že je test pozitivní, příslušná linie se zabarví do červena. Test lze považovat za platný pouze v případě, že se zabarví současně i všechny kontrolní linie. Vyhodnocování testu trvá zpravidla 3-8 minut.[94]

Test přítomnosti návykových látek Drugwipe 5S je testem orientačním a indikuje pouze skutečnost, je-li je testovaná osoba ovlivněna návykovou látkou anebo nikoliv. Tento test nedokáže ze své povahy určit samotný stupeň ovlivnění.

5.3 Odborné lékařské vyšetření

Vzhledem k těmto skutečnostem má testovaná osoba v případě pozitivního výsledku orientačního vyšetření zákonnou povinnost se dále podrobit odbornému lékařskému vyšetření provedenému podle zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami:

„*Povinnost osob podrobit se orientačnímu vyšetření a odbornému lékařskému vyšetření zjišťujícímu obsah jiné návykové látky než alkoholu je povinna se podrobit osoba, u níž se lze důvodně domnívat, že vykonává činnosti podle odstavce 1 pod vlivem jiné návykové látky, a dále osoba, u které je důvodné podezření, že přivodila jinému újmu na zdraví v souvislosti s užitím jiné návykové látky.“*[95]

Osoby zde uvedené jsou povinny podrobit se na výzvu příslušníků Policie ČR odbornému lékařskému vyšetření, které je prováděno k tomu odborně a provozně způsobilým zdravotnickým zařízením.

Při podezření na ovlivnění jinou návykovou látkou je policistou vyplněn protokol o lékařském a toxikologickém vyšetření osoby a následně v rámci odborného lékařského vyšetření zajištěn odběr biologických materiálů (vzorku moče i krve).[96] Řidič si přitom nemůže vybírat, který konkrétní druh biologického materiálu poskytne či nikoliv. V zákoně je jasně uveden výčet biologického materiálu, který může být odebrán: „*odběr vzorku žilní krve, moči, slin, vlasů nebo stěru z kůže či sliznic*.“[97]

[94] LT Sezam. *Návod testeru DrugWipe 5 plus* [online]. [cit. 2017-01-17] Dostupný z: <http://www.drogovetesty.cz/file/p71.pdf>.
[95] ČESKO. Zákon č. 379 ze dne 19. srpna 2005, o opatřeních k ochraně, In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2005, částka 133, s. 7093-7101, § 16 odst. 2.
[96] POLICIE ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160 ze dne 4. prosince 2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, s. 35.
[97] ČESKO. Zákon č. 379 ze dne 19. srpna 2005, o opatřeních k ochraně, In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2005, částka 133, s. 7093-7101, § 2 písm. q).

Výjimkou jsou situace, kdy by odborné lékařské vyšetření a tedy i samotný odběr biologických materiálů bylo spojeno s nebezpečím pro zdraví vyšetřované osoby. Z výše uvedeného vyplívá, že vyšetřovaná osoba je povinna podrobit se lékařskému vyšetření v rozsahu, který určí vyšetřující lékař, a nemůže se rozhodnout, že poskytne například pouze moč a krev již nikoliv.[98]

Popsaný postup vychází z rozhodnutí soudu, že jediným kvantitativním důkazem v případě, že byla osoba pod vlivem jiné návykové látky, je výhradně přítomnost této návykové látky v krevním vzorku. Detekcí její přítomnosti v jiném biologickém materiálu (např. moči) lze totiž stanovit pouze skutečnost, že došlo k její aplikaci, ovšem nikoliv jestli byla osoba touto látkou ovlivněná.[99]

Z důvodu hospodárnosti je proto analýza odebraných biologických materiálů zkoumána zpravidla dvoufázově. Nejprve se užívá tzv. screeningové vyšetření, kterým se vzorky rozdělují na pozitivní / negativní. Takto vytříděné pozitivní testy jsou dále zkoumány chromatografickými metodami, které dále stanovují hladinu návykové látky. Při odběru biologických materiálů se odebírá 50ml moče a 10ml krve.[100]

U řidičů vozidel, u nichž byla zjištěna přítomnost alkoholu v krvi, je pro naplnění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky ustálená judikatura. Ta stanovuje hranici alkoholu v krvi vylučující způsobilost k řízení motorového vozidla nejméně hodnotu 1 g alkoholu na kilogram tělesné váhy, čili jedno promile Dle nejvyššího soudu taková hladina alkoholu v krvi znamená, že žádný, ani nadprůměrně disponovaný řidič motorového vozidla není schopen bezpečně řídit, pokud hladina alkoholu v krvi překročí tuto hodnotu.[101]

I když tato hranice nemusí být pro rozhodování soudu právně závazná, soudy se jí ve svém rozhodování většinou řídí. V případě ovlivnění jinou návykovou látkou však jednotná judikatura, mimo případů ovlivnění marihuanou, zatím zcela chybí.

Rozhodování dále stěžuje fakt, že stav vylučující způsobilost je třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat, a to už v přípravném řízení. Jedná se zejména o okolnosti důležité pro posouzení stupně ohrožení ostatních účastníků silničního

[98] Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 06. 2013, č. j. 17 A 2/2012 – 43.
[99] MIOVSKÝ, M. *Konopí a konopné drogy: Adiktologické kompendium*, Praha, 2008, s. 260.
[100] Postgraduální medicína. *Detekce abúzu drog v toxikologické laboratoři*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://zdravi.euro.cz/clanek/postgradualni-medicina/detekce-abuzu-drog-v-toxikologicke-laboratori-319032>.
[101] srov. 12/1985 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

provozu.[102] Samotné zjištění, že řidič byl pod vlivem jiné návykové látky, totiž nepostačuje pro posouzení jeho stavu jako stavu vylučujícího způsobilost k řízení motorového vozidla,[103] a proto musí docházet k individuálnímu posuzování každého případu.[104]

5.4 Hodnoty návykové látky v krevních vzorcích

Při vyšetření biologických materiálů na přítomnost jiných návykových látek je potřeba definovat dvě důležité hranice.

První z nich je hranice, jejíž překročení stanovuje, že byl řidič v době řízení jinou návykovou látkou ovlivněn. Jde o tzv. cut-off limity, které byly dne 26. února 2014 stanoveny na základě novelizace ZPPK a prováděcím předpisem, kterým je Nařízení vlády č. 41/2014 Sb. o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou.

Tyto hodnoty jsou uvedeny v následující tabulce, která uvádí cut-off limity návykových látek v krevním vzorku pro 8 základních skupin.

Tabulka č. 1: Limitní hodnoty návykové látky v krevním vzorku[105]

Mezinárodní nechráněný název návykové látky v českém jazyce	**Limitní hodnota návykové látky v krevním vzorku (ng/ml)**
Delta-9-tetrahydrokanabinol (9-THC)	2
Methamfetamin	25
Amfetamin	25
3,4-Methylendioxymethamfetamin (MDMA)	25
3,4-Methylendioxyamfetamin (MDA)	25
Benzoylekgonin	25
Kokain	25
Morfin	10

[102] srov. 54/1968 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
[103] srov. č. 23/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
[104] Usnesení Nejvyšší soudu ze dne 12. 5. 2010 sp. zn. 8 Tdo 449/2010.

[105] ČESKO. Nařízení vlády č. 41 ze dne 26. února 2014, o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2014, částka 17, s. 354.

Druhou hranicí je množství jiných návykových látek v krevním vzorku (překračujících cut-off limit), které mají vliv na posouzení tohoto jednání jako trestného činu. Tato hranice tedy určuje, jestli testovaná osoba vykonávala činnost ve stavu vylučujícím způsobilost, a jedná se tudíž o přečin ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ.

Limitní hranice definující stav vylučující způsobilost však nebyla (mimo návykové látky 9-THC) do dnešní doby v českém právním řádu nijak vymezena.

Zatím jediným průlomovým rozsudkem právě v případu ovlivnění 9-THC je usnesení Nejvyššího soudu, který při svém rozhodování v dané věci přihlédl k ústavnímu znaleckému posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie, který byl vypracován v jiné trestní věci u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 6 T 11/2014. V tomto znaleckém posudku byla stanovena u návykové látky 9-THC jasná hranice, která definuje způsobilost / nezpůsobilost průměrně disponované osoby k řízení motorového vozidla. Touto hranicí byla stanovena hodnota 10 mg/ml.[106]

Z těchto skutečností vyplývá, že je zatím nutné si při každém překročení limitní hodnoty návykové látky (mimo 9-THC) v krevním vzorku vyžádat zhotovení znaleckého posudku z oboru toxikologie. Znalecký posudek obsahuje podle hodnot zjištěných z biologických materiálů závěr, jaké množství návykových látek měl testovaný řidič v době kontroly v těle. Po vyhotovení tohoto posudku následuje přizvání znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který podle předchozího posudku z oboru toxikologie, a dále ještě s jinými důkazy stanoví stupeň ovlivnění posuzované osoby. V případě, že z těchto posudků vyplyne, že šlo o stav vylučující způsobilost, policejní orgán sdělí řidiči obvinění ze spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ.

5.5 Jiné důkazy

Za jiné důkazy lze považovat například výpovědi např. spolujezdců a zejména zasahujících policistů. Zde je proto nutné, aby při samotné silniční kontrole policisté postupovali dle ZPPP č. 160/2009, který klade důraz na zachycení chování řidiče: „*Pozornost věnuje zejména jistotě jeho postoje nebo chůze, způsobům chování (nepřirozená veselost, rozjařenost, koordinace pohybů, zmatečnost, roztřesenost, zasněnost, neklid, agresivní chování), tělesným příznakům (pocení, pot páchnoucí po*

[106] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2015 sp. zn. 7 Tdo 979/2015.

spáleném listí či trávě, zarudlé oči, barva kůže, vyrážky v okolí úst a nosu), přiměřenosti oblečení s přihlédnutím k aktuálním klimatickým podmínkám v době kontroly, stopám chemikálií na rukou či oděvu a způsobu projevu. Dále se zaměří na oči řidiče (zejména na chování jeho zornic ve vztahu na změnu světla)[107]. Toto chování je totiž následně policisty zaznamenáváno v úředním záznamu o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky (JNL) před anebo během jízdy (Příloha č. 1) a v neposlední řadě je uvedeno ve výslechu policistů jako svědků. Správné zachycení všech objektivních skutečností tedy hraje nemalou roli v celkovém posuzování daného deliktu.

Nejvyšší soud však ve svém usnesení uvedl, že posuzování výše uvedených příznaků může být ze strany zasahujících policistů velice subjektivní. Známky chování jako nervozita a roztěkanost mohou být totiž způsobeny nervozitou řidiče ze samotné policejní kontroly a nemusí se jednat o důsledek intoxikace návykovými látkami.[108] V kontextu tohoto rozhodnutí by bylo vhodné zavedení jednotné metodiky během silniční kontroly, která by mimo výše uvedeného také obsahovala jednoduchý motorický test prováděný policisty přímo na místě. Policisté by tak získali nesporné objektivní důkazy o stupni ovlivnění řidiče, které by mohly být využity v následném soudním řízení.

Tento motorický test je v současné době prováděn pouze lékařem během odborného lékařského vyšetření. Je při něm zkoumána například stabilita chůze po čáře, pokus prst-nos anebo schopnost stát při zavřených očích. Problémem však zůstává, že ačkoliv policista (jakožto osoba, která k vyšetření vyzvala) odpovídá za dopravu řidiče do zdravotnického zařízení z místa kontroly do zdravotnického zařízení[109], neznamená to, že jej k tomuto úkonu v rámci zákona 379/2005 Sb. může nutit v případě, že řidič odmítne.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je v případě, že řidič odborné lékařské vyšetření odmítne, prakticky vyloučen jeden ze způsobů zajišťování cenných důkazů pro rozhodnutí ve věci samé za účelem vyvození budoucích právních důsledků, a důkazní břemeno zůstane následně na zasahujících policistech resp. jejich svědectví.

[107] POLICIE ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160 ze dne 4. prosince 2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, s. 35.
[108] Usnesení nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2016, č. j. 8 Tdo 593/2016-27.
[109] ČESKO. Zákon č. 379 ze dne 19. srpna 2005, o opatřeních k ochraně, In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2005, částka 133, s. 7093-7101, § 16 odst. 9.

5.6 Odmítnutí zkoušky

Pokud se osoba odmítne podrobit lékařskému vyšetření nebo odběru biologického materiálu, a to bez ohledu na to, zda jsou tomuto odmítnutí přítomni policisté či nikoliv, uplatní se § 16 odst. 5 zákona č. 379/2005 Sb., a hledí se na ni pro účely přestupkového řízení, jako by byla pod vlivem jiné návykové látky. Zákon zde vytváří právní fikci skutečnosti, že osoba je pod vlivem jiné návykové látky.

Stejně se postupuje i v případě, pokud řidič odmítne orientační vyšetření na přítomnost návykové látky prováděné policisty již na místě kontroly. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu se „*za odmítnutí nelze považovat pouze výslovný projev vůle, ale např. i podmiňování podstoupení lékařského vyšetření různými nesplnitelnými podmínkami, jako je odvoz spolujezdce*.“[110]

Takovéto jednání naplňuje skutkovou podstatu přestupku, kdy se povinná osoba odmítne podrobit lékařskému vyšetření ke zjištění, není-li ovlivněna alkoholem, ačkoli toto vyšetření nebylo spojeno s nebezpečím pro její zdraví, a je považováno za neuposlechnutí výzvy policisty dané dle § 5 odst. 1 písm. g) ZPPK. Tímto svým jednáním osoba naplňuje znaky přestupku podle § 125c odst. 1 písm. d) ZPPK, který se oznamuje příslušnému správnímu orgánu obce. I když je tedy presumováno ovlivnění osoby alkoholem či jinými návykovými látkami, je trestána za nesplnění svých povinností – nepodrobení se orientační zkoušce nebo odbornému lékařskému vyšetření. Za takový přestupek je ve správním řízení uložena pokuta od 25 000 Kč do 50 000 Kč a uloží se zákaz činnosti na dobu od jednoho do dvou let, avšak pouze za předpokladu, že je v řízení o přestupku dodržena prekluzivní lhůta.

V případě trestní sankce za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky by však tomuto pachateli hrozil trest odnětí svobody až na tři léta, zákaz činnosti na jeden rok až deset let[111] a peněžitý trest.[112] Pokud si je tedy řidič vědom, že by mohl být na základě hladiny návykových látek v krvi jeho stav během následného znaleckého zkoumání označen za stav vylučující způsobilost, je pro něj jednoznačně příznivější se orientační zkoušce, resp. odbornému lékařskému vyšetření vůbec nepodrobit. S touto právní kličkou se ve své praxi bohužel setkávají policisté čím dál častěji.

[110] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, sp. zn. 1 As 33/2007.
[111] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, § 73 odst. 1.
[112] Tamtéž, § 67 TZ.

6 Postup policistů podle zákona č. 141/1961 Sb.

Zcela odlišný postup zasahujících policistů je zvolen v případě, pokud je již na místě kontroly z chování a vystupování řidiče zřejmé, že osoba řídila vozidlo ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodila aplikací jiné návykové látky. Je však nutné dodat, že se jedná o zcela extrémní případy, a v praxi se nimi policisté setkávají velmi zřídka.

6.1 Zadržení řidiče na místě kontroly

Tento postup je nejprve zahájen provedením stejných úkonů, jako v případě uvedeném ve čtvrté kapitole, tzn. řidič vozidla je zastaven a vyzván k předložení dokladů předepsaných pro řízení a provoz motorového vozidla (viz. Kapitola 5.1). Odlišný postup však nastává v případě, pokud lze z chování a vystupování řidiče již v místě kontroly vyvodit závěr, že řídil vozidlo ve stavu vylučujícím způsobilost.

Jak již bylo uvedeno, definice „stavu vylučujícího způsobilost“ není v žádném právním řádu vymezena, a proto lze tento postup aplikovat jen v případech, kdy je intoxikace návykovou látkou zcela zjevná (poruchy vědomí, prostorová a časová dezorientace, neschopnost komunikace apod.), a to i bez provedení orientačního testu na ovlivnění jinou návykovou látkou (viz. Kapitola 4.3).

V takovém případě jsou policisté oprávněni využít svého oprávnění dle § 76 odst. 1 trestního řádu (dále jen „TŘ“) a tuto osobu na místě zadržet, a tím omezit na osobní svobodě pro podezření ze spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 zákona č. 40/2009 Sb. TZ.

Takový postup lze však využít pouze v odůvodněných případech s přihlédnutím k principu *ultima ratio*, kdy se trestní odpovědnost pachatele uplatňuje pouze v případech společensky škodlivých, u kterých nestačí uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“[113] Jiným právním předpisem je zamýšlen v tomto případě např. ZPPK nebo zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb., který by mohl přicházet v úvahu při postupu dle kapitoly 4.

Pokud jsou výše uvedené znaky skutečnosti naplněny, je osoba takto omezená na osobní svobodě následně převážena k odbornému lékařskému vyšetření. Vzhledem

[113] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461, § 12 odst. 2.

k tomu, že je v této věci postupováno podle trestního řádu, nejedná se již o úkon v režimu tabákového zákona. Pro účely trestního řízení musí být stav vylučující způsobilost vždy zjišťován a prokázán, proto lze vyžadovat provedení zkoušky krve za účelem zjištění přesného obsahu jiné návykové látky jako neodkladného úkonu[114]. Policejní orgán je přitom oprávněn vyžadovat za podmínek uvedených v § 114 TŘ provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu.

Provedení zkoušky krve je možné při splnění podmínek daných trestním řádem,[115] a osoba, o niž jde, je tudíž povinna strpět, aby jí lékař či jiný odborný zdravotnický pracovník odebral krev.

Tento závěr je navíc podložen usnesením Nejvyššího soudu, což zesiluje význam stanoviska pro praxi policejních orgánů. V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud zabýval otázkou zkoušky krve jako důkazu v trestním řízení. Nejvyšší soud přitom konstatoval, že podle § 114 odst. 2 trestního řádu je dotyčná osoba povinna strpět odběr krve, není-li spojen s nebezpečím pro její zdraví.[116]

Po odebrání biologických materiálů následuje stejný postup dle kapitoly 4.5, tzn. jsou zkoumány hodnoty návykové látky v krevních vzorcích, při překročení cut-off limitů je dále vyžádáno zhotovení znaleckého posudku z oboru toxikologie, následuje přizvání znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který podle předchozího posudku z oboru toxikologie stanoví stupeň ovlivnění posuzovaného řidiče.

Na základě těchto znaleckých posudků policejní orgán rozhodne o zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněného podle § 160 TŘ pro spáchání přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TZ.

V opačném případě, kdy by státní zástupce na základě znaleckých posudků dospěl v přípravném řízení k závěru, že nejde o trestný čin, celou věc postoupí jinému orgánu, kde může být daný skutek posouzen jako přestupek.[117]

[114] ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád), In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 1961, částka 66, s. 513-576, § 158 odst. 3 písm. e).
[115]ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád), In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 1961, částka 66, s. 513-576, § 114 odst. 1, 2.
[116] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 7 Tdo 88/2011.
[117] ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád), In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 1961, částka 66, s. 513-576, §171 odst. 1.

6.2 Odmítnutí zkoušky

V případě postupu v rovině trestního práva, uvedeného v této kapitole, nelze na rozdíl od případu uvedeného v kapitole 5.6 v případě odmítnutí orientační zkoušky nebo odborného lékařského vyšetření vytvořit automaticky právní fikci skutečnosti, že je osoba pod vlivem návykové látky a dopouští se tedy trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky.

Použití takové fikce totiž v oblasti trestního práva nepřipadá v úvahu, jelikož znakem skutkové podstaty trestného činu podle § 274 TZ (viz. kapitola 3.2) je stav vylučující způsobilost, který je třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat, a nelze ho tudíž automaticky založit fikcí. Pachatel tedy může snadno uniknout trestu uloženému za spáchání trestného činu, pokud nejsou předložené důkazy, například ve formě svědectví policistů, dostatečné.

Při nesplnění povinnosti podrobit se odběru biologických materiálů může být řidič postižen uložením pořádkové pokuty dle trestního řádu. Trestní řád totiž uvádí, že kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle tohoto zákona, může být předsedou senátu a v přípravném řízení státním zástupcem nebo policejním orgánem potrestán pořádkovou pokutou do 50 000 Kč. [118]

[118] ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád), In*: Sbírka zákonů, České republiky*. 1961, částka 66, s. 513-576, § 66.

7. Komparace se zahraniční právní úpravou

Právní normy postihující řízení motorových vozidel pod vlivem návykových látek jsou součástí právního řádu všech zemí Evropské unie. Tato kapitola je zaměřena na Slovenskou republiku a Velkou Británii. Cílem je zhodnocení legislativní úpravy dané problematiky obou zemí v porovnání s Českou republikou.

7.1 Slovenská republika - Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky

Trestní právo v Československu bylo upraveno trestním zákonem č. 140/1961 Sb. Po rozpadu Československa bylo ve Slovenské republice podle tohoto trestního zákona postupováno až do roku 2005, kdy byl nahrazen trestným zákonem č. 300/2005 Z. z. V České republice došlo k nové kodifikaci trestního práva až v roce 2009.

Trestný čin „Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky“ podle § 289 je v zákoně č. 300/2005 Z. z. zařazen v hlavě šesté mezi trestné činy všeobecně nebezpečné a proti životnímu prostředí, díl první – trestné činy všeobecně nebezpečné. Jeho součástí jsou dvě základní skutkové podstaty (odst.1, odst.2), kterými se bude tato práce zabývat.

Ohrozeni pod vplyvom návykovej látky podle § 289 odst.1:

„Kto vykonáva v stave vylučujúcom spôsobilosť, ktorý si privodil vplyvom návykovej látky, zamestnanie alebo inú činnosť, pri ktorých by mohol ohroziť život alebo zdravie ľudí alebo spôsobiť značnú škodu na majetku, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.“[119]

Skutková podstata přečinu „Ohrozeni pod vplyvom návykovej látky“ podle § 289 odst.1 z. č. 300/2005 Z. z. je totožná se skutkovou podstatou přečinu „Ohrožení pod vlivem návykové látky“ dle § 274 odst.1 z.č. 40/2009 Sb. Totožná je i horní hranice trestní sazby ve výši až jednoho roku.

Za pozornost však stojí přísnější úprava alternativního trestu zákazu činnosti ve slovenském trestním zákonu, který je za spáchání tohoto trestného činu zpravidla ukládán. Podle českého trestního zákoníku totiž může soud uložit trest zákazu činnosti na jeden rok až deset let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s řízení motorového vozidla. Ve Slovenském trestním zákonu platí stejná hranice této sazby,

[119] SLOVENSKO. Zákon č. 300 ze dne 20. května 2005, trestný zákon. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 2005, čiastka 129/2005.

avšak v případě stejnorodé recidivy jde ještě dál, kdy v § 65 odst. 5 písm. a) stanovuje obligatorně trest zákazu činnosti na doživotí, pokud se jedná o pachatele odsouzeného za trestný čin „Ohrozeni pod vplyvom návykovej látky“ podle § 289, který už byl za tento trestný čin jako řidič dopravního prostředku dvakrát pravomocně odsouzený.

Nejzásadnější rozdíl ve srovnání s českým trestním zákoníkem lze však nalézt v § 289 odst. 2 z. č. 300/2005 Z. z., který upravuje odmítnutí zkoušky na přítomnost návykových látek. Na rozdíl od české legislativy, kde je samotné odmítnutí této zkoušky pouhým přestupkem, je ve Slovenské republice za takové jednání pachatel plně trestně odpovědný stejně jako za skutek v odstavci 1. Trestní zákon je zde tedy aplikován i v případech, kdy se řidič odmítne podrobit vyšetření, kterým se zjišťuje návyková látka orientačním testovacím přístrojem, nebo se odmítne podrobit lékařskému vyšetření a odběrům krve nebo jiného biologického materiálu za účelem zjištění, zda není návykovou látkou ovlivněn. Toto vyšetření však nesmí být spojené s nebezpečím pro jeho zdraví. Pokud tedy řidič takovou zkoušku odmítne, stane se pachatelem trestného činu podle § 289. Je zde patrná snaha zákonodárce eliminovat fatální následky dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem návykových látek.

Další zajímavostí je povinnost pravomocně odsouzeného řidiče absolvovat psychiatrické vyšetření u odborníka na závislosti. Dokud se pachatel své závislosti na návykových látkách nezbaví, lékař nevydá kladné stanovisko, které je potřebné k opětovnému získání řidičského oprávnění. V České republice je sice nutností absolvovat dopravně psychologické vyšetření po skončení trestu zákazu řízení, není však primárně zaměřeno na problematiku drogově závislých.

Z celkového pohledu je jediným nedostatkem slovenské legislativy samotné dokazování stupně ovlivnění návykovou látkou a následné posouzení skutku jako přestupku nebo trestného činu. Panuje zde stejná situace jako v České republice před 2. 4. 2014, kdy vstoupilo v účinnost nařízení vlády o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. Ve Slovenské republice je tedy stále nutné v každém posuzovaném případě nechat vyhotovit znalecký posudek z oboru toxikologie, což celé řízení prodlužuje.

7.2 Velká Británie – Driving when under influence of drink or drugs

Zatímco kontinentální Evropa, včetně České republiky, užívá kontinentálního systému práva (civil law), na území Velké Británie je aplikován angloamerický právní systém (common law), který se od něj svou povahou zcela odlišuje. Vzhledem k tomu nelze nalézt ekvivalentní rozdělení protiprávního jednání na trestné činy a přestupky. Právní řád Velké Británie takové jednání označuje souhrnně jako "offence" - delikt, který zahrnuje veškerá tato jednání. Podle stupně závažnosti je pak následně předán věcně příslušnému úřadu nebo soudu.

Velká Británie pro postih řidičů pod vlivem návykových látek využívala ještě donedávna pouze sekce 4, zákona o provozu na pozemních komunikacích (The Road Traffic Act 1998, dále jen „RTA 1998“) a to až do přijetí nového zákona "Crime and Courts Act" z roku 2013[120], jenž nabyl účinnosti v roce 2015. Tím došlo k novelizaci RTA 1998 a vzniku nové sekce 5A - oddíl drogy a řízení. Ustanovení je však aplikováno pouze na území Anglie a Walesu, přičemž je v něm označeno jako porušení zákona řízení motorového vozidla na veřejné pozemní komunikaci, pokud má řidič v těle specifikovanou návykovou látku, jejíž množství překračuje maximální povolený limit. V případech, pokud tento limit nepřekročí, je toto jednání posuzováno podle staršího ustanovení v sekci 4, RTA 1998. Tato novela zjednodušila celé řízení, a to zejména v otázce posuzování daného protiprávního jednání a stanovení vhodného trestu. Výše uvedenou novelu však nelze chybně vykládat jako zavedení nulové tolerance. Jde naopak o stanovení jasné hranice, rozdělující toto protiprávní jednání na méně závažné / závažnější. U nás by takovým ekvivalentem bylo posouzení věci jako přestupku / trestného činu.

„The Drug Driving (Specified Limits) (England and Wales) Regulations“ z roku 2014 vymezuje 16 druhů návykových látek, u kterých je tato minimální hodnota stanovena - 8 z nich jsou nelegální drogy a 8 jsou povolená léčiva. Je zde patrné, že se Česká republika ve svém nařízení vlády z roku 2014 o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se považuje za ovlivněného, nechala inspirovat právě zde. Došlo však k úpravě, kdy v našich podmínkách znamená nepřekročení limitních hodnot návykových látek skutečnost, že věc

[120] VELKÁ BRITÁNIE. Zákon Crime and Courts Act (c. 22) z roku 2013

nebude posuzována jako přestupek a ani trestný čin. Jde o zajímavý fakt při porovnání těchto hodnot platných pro Českou republiku a Velkou Británii, kdy jsou v případě Delta-9-Tetrahydrocannabinolu (THC) totožné. Co se týče nelegálních návykových látek – jsou tyto minimální hodnoty stanoveny přísněji ve Velké Británii, u stanovených léčiv je naopak Velká Británie oproti naší právní úpravě mírnější.[121]

Ve Velké Británii je protiprávním samozřejmě též odmítnutí testování na přítomnost návykových látek. Je přitom rozlišováno, zda jde o odmítnutí orientačního testu prováděného během silniční kontroly (mírnější trest) nebo o odmítnutí poskytnout biologické materiály ke zjištění kvalitativního množství látek anebo nedání souhlasu k jejich laboratornímu testování (přísnější trest). Za tento delikt je ukládán trest prakticky ve stejné výši jako za samotné řízení pod vlivem návykových látek.

Při stanovování trestů je přihlíženo k závažnosti protiprávního jednání, přičemž může být udělen zápis do trestního rejstříku, zákaz řízení motorových vozidel, trestné body, trest odnětí svobody a pokuta. Nejzajímavějším je trestem však „DG10 driving licence endorsement“, což je doložka k řidičskému oprávnění, která informuje po dobu 11 let o skutečnosti, že byl řidič přistižen při řízení pod vlivem návykových látek. Informace je tak snadno dostupná policii při každé další silniční kontrole, což zefektivňuje boj proti uživatelům návykových látek, kteří opakovaně usedají za volant motorového vozidla.

[121] VELKÁ BRITÁNIE. Zákon The Drug Driving (Specified Limits) (England and Wales) Regulations 2014 z roku 2014

8. Úvahy de lege lata a de lege ferenda

Tato kapitola uvažuje o nedostatcích současné legislativy České republiky a přináší stručnou představu o tom, jak by měla vypadat v budoucnu.

Česká republika vykazuje u postihování řízení pod vlivem návykových látek přílišnou shovívavost. Trestní sazba ukládaná za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky v základní skutkové podstatě (trest odnětí svobody až na 1 rok) nekoresponduje s významností chráněného objektu. Nový trestní zákoník přitom svou systematizací staví ochranu života a zdraví na první místo před všechny ostatní zájmy společnosti. Dalším pádným argumentem pro zavedení přísnější trestní sazby je i disproporce patrná například při porovnání s trestnými činy proti majetku, kdy je horní hranice trestní sazby u základní skutkové podstaty vyšší, a to až na dvě léta.

Hlavní slabina českého trestního zákoníku však spočívá v absenci ustanovení, které by upravovalo případ odmítnutí úkonů spojených se zjišťováním přítomnosti návykových látek v těle řidiče. Aktuálně totiž může docházet a dochází k paradoxní situaci, kdy spolupracující osoby, které se podrobí všem požadovaným úkonům, jsou trestány přísněji, tedy podle trestního zákoníku, a osoby, které naopak objasnění skutkového stavu věci maří, jsou trestány zpravidla podle mírnějšího přestupkového zákona. Bylo by tedy přínosné, po inspiraci našimi slovenskými sousedy, vložení následující skutkové podstaty do ustanovení § 274 TZ:

„*Obdobně jako v odstavci 1 bude potrestán ten, kdo se při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti uvedené v odstavci 1 odmítne podrobit vyšetření ke zjištění návykové látky, které je prováděno dechovou zkouškou nebo orientačním testovacím přístrojem, anebo se odmítne podrobit lékařskému vyšetření spojenému s odběrem biologických materiálů ke zjištění, zda není ovlivněn návykovou látkou nebo alkoholem.“*

Pachatel by tedy nebyl trestán za (v trestním právu nepřípustnou) fikcí ovlivnění, ale za nesplnění důležité povinnosti, která spočívá v podrobení se testování na přítomnost návykových látek nebo alkoholu.

Slovenská republika je dobrým vzorem i v právní úpravě týkající se ukládání alternativních trestů zákazu činnosti. Vzhledem k časté recidivě osob trpících závislostí na návykových látkách, je zásada „třikrát a dost“, kdy je ukládán trest doživotního zákazu

činnosti, velice efektivní a bylo by vhodné jí rovněž převzít do obecné části trestního zákoníku České republiky.

Za nedostatečně upravené je možno považovat též ustanovení § 16 odst. 3 zákona č. 379/2005 Sb. (viz. Kapitola 5.5), do kterého by bylo vhodné zakomponovat povinnost osoby mimo jiné podrobit se navíc i motorickému testu v následujícím znění:

„Orientačnímu vyšetření, motorickému testu a odbornému lékařskému vyšetření zjišťujícímu obsah jiné návykové látky než alkoholu je povinna se podrobit osoba, u níž se lze důvodně domnívat, že vykonává činnosti podle odstavce 1 pod vlivem jiné návykové látky, a dále osoba, u které je důvodné podezření, že přivodila jinému újmu na zdraví v souvislosti s užitím jiné návykové látky.“

Navrhované znění by umožnilo získat cenné důkazy sloužící ke zjištění skutkového stavu věci. Samotný motorický test, jehož stanovený průběh by byl upraven jiným právním předpisem, by pak byl zcela objektivní.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala problematikou trestných činů v dopravě spáchaných řidiči pod vlivem nealkoholových návykových látek. Cílem bylo popsat platnou legislativu České republiky a s použitím osobních zkušeností autora spojených s komparací zahraniční právní úpravy navrhnout její vhodné budoucí znění.

Problémy související s bezpečností v dopravě se netýkají výhradně uzavřené komunity toxikomanů. Tolerantní postoj většinové společnosti spojený s relativně snadnou dostupností drog naopak okruh uživatelů rozšířil i mezi skupiny obyvatel, u kterých by to bylo ještě donedávna nemyslitelné. Při každé silniční kontrole je proto nutné věnovat v zájmu všech účastníků pozornost všem faktorům prokazujícím intoxikaci řidiče návykovými látkami.

Funkční systémové členění Policie České republiky umožňuje každé z jejích složek přispět svým dílem k dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. Pro účely zjišťování ovlivnění řidičů návykovými látkami jsou příslušníci policie vybaveni moderními screeningovými testy. V případě nespolupracujících osob však může být jejich snažení mařeno právními předpisy neodrážejícími aktuální dění na komunikacích. Uvést lze zejména neuspokojivou formulaci v tzv. tabákovém zákoně, v jehož znění absentuje povinnost řidiče podrobit se standardizovanému motorickému testu, který by sloužil k objektivnějšímu posouzení řidičova chování.

Aktuální znění zákona umožňuje řidiči vyhnout se pomocí obstrukčního chování snáze riziku trestního stíhání. Zmiňovaným řešením – vložením nově navrhované skutkové podstaty do ustanovení § 274 TZ, by se takové jednání stalo vzhledem k porušení důležitých povinností řidiče trestným činem. Současně je žádoucí, vzhledem k důležitosti chráněného zájmu, zavedení přísnější trestní sazby u základní skutkové podstaty.

Nedostatkem v českém trestním právu je taktéž absence vymezení „stavu vylučujícího způsobilost“ v případě ovlivnění návykovými látkami. Jistým přínosem je sice zavedení diskriminační hodnoty markeru, avšak při jeho překročení je i nadále nutné vyhotovení znaleckých posudků z oboru toxikologie a psychiatrie, což je značně zatěžující. „cut-off“ hodnoty jsou přitom vhodněji aplikovány ve Velké Británii, kde platí nulová tolerance. Překročení má za následek posouzení skutku jako trestného činu v ekvivalentu českého práva.

Agresivní jízda a zneužívání návykových látek řidiči motorových vozidel jsou narůstajícím nebezpečným fenoménem výrazně ohrožujícím společnost na počátku 21. století. Ekonomický rozvoj regionů, politika zaměstnanosti i životní styl (cestovní ruch, kultura, relaxace) s sebou přináší i potřebu vyšší mobility občanů nejen České republiky, ale i ostatních členských států Evropské unie. Nejdůležitějším a prvořadým úkolem státních i unijních institucí ovlivňujících podstatné aspekty kvality života je chránit principy a hodnoty jako jsou životy, zdraví a bezpečnost občanů, a to i v rolích účastníků silničního provozu.

Z výsledků této práce jednoznačně vyplývá, že legislativa České republiky je v případě řidičů pod vlivem návykových látek značně benevolentní a měla by pružněji reflektovat současné poznatky a celospolečenskou diskusi poukazující na její potřebnou aktualizaci. Všechna navržená opatření mohou zlepšit statistiky týkající se četnosti zraněných osob na českých silnicích a tím pomoci snížit, mimo jiné, značné státní výdaje na zdravotní péči poskytovanou obětem dopravních nehod.

Použitá literatura

Monografie

BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě,* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 188 s. ISBN 978-80-7478-903-8.

GŘIVNA, Tomáš., SCHEINOST, Miroslav., ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 536 s. ISBN 978-80-7478-614-3.

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, c2003. Monografie (Úřad vlády České republiky). 314 s. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Psyché (Grada). 696 s. ISBN 978-80-247-4331-8.

MAHDALÍČKOVÁ, Jana. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 124 s. ISBN 978-80-7478-589-4.

MIOVSKÝ, Michal. *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008. 544 s. ISBN 978-80-247-0865-2.

NOVÁK, Jan. *Jedovaté rostliny kolem nás.* Praha: Grada, 2007. 176 s. ISBN 978-80-247-1549-0.

NOVOTNÝ, František., SOUČEK, Josef. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 393 s. ISBN 978-80-7380-291-2.

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. 348 s. ISBN 80-85917-36-X.

SANANIM, *Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Praha: Portál, 2007. 200 s. ISBN 978-80-7367-223-2.

SPILKOVÁ, Jiřina. *Farmakognozie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. 348 s. ISBN 978-80-246-3264-3.

SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. 1. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 132 s. ISBN 978-80-87472-76-7.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 3285 s. ISBN: 978-80-7400-109-3.

ŠEVELA, Kamil a Pavel ŠEVČÍK. *Akutní intoxikace a léková poškození v intenzivní medicíně*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. 327 s. ISBN 978-80-247-3146-9.

Právní předpisy

ČESKO. Zákon č. 379 ze dne 19. srpna 2005, o opatřeních k ochraně, In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2005, částka 133, s. 7093-7101.

ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4156.

ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 19. října 2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2000, částka 98, s. 4570-4616.

ČESKO. Nařízení vlády č. 41 ze dne 26. února 2014, o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, In: *Sbírka zákonů, České republiky*. 2014, částka 17, s. 354.

ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád), In: *Sbírka zákonů*, České republiky. 1961, částka 66, s. 513-576.

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461.

SLOVENSKO. Zákon č. 300 ze dne 20. května 2005, trestný zákon. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 2005, čiastka 129/2005.

VELKÁ BRITÁNIE. Zákon Crime and Courts Act z roku 2013

VELKÁ BRITÁNIE. Zákon The Drug Driving (Specified Limits) (England and Wales) Regulations 2014 z roku 2014

Internetové zdroje

Cannabis.info, *Drogové testy*. [online]. 2012 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.cannabis.info/cz/abc/10002799-drogove-testy&hloc=1>.

ČTK, *Otázky a odpovědi kolem pervitinu* [online]. Doktorka.cz, 2008 [cit. 2016-12-28]. Dostupné z: <http://drogy.doktorka.cz/otazky-a-odpovedi-kolem-pervitinu-/>.

Postgraduální medicína *Detekce abúzu drog v toxikologické laboratoři* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://zdravi.euro.cz/clanek/postgradualni-medicina/detekce-abuzu-drog-v-toxikologicke-laboratori-319032>.

Drogová poradna. *Pervitin a řízení auta*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovaporadna.cz/dotazy/19417/pervitin-a-rizeni-auta.html>.

Eurowid. *Psilocybin Mushrooms Drug Testing*. [online]. 2004 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <https://www.erowid.org/plants/mushrooms/mushrooms_testing.shtml>.

IVD Biotech. *Drogový test MDMA z moči*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/34-drogovy-test-mdma-z-moci-extaze-5-ks.html l>.

IVD Biotech. *Drogový test MET z moči*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/74-drogovy-test-met-z-moci-metamfetamin-pervitin-efedrin-10-ks.html>.

IVD Biotech. *Drogový test MOP z moči*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/31-drogovy-test-mop-z-moci-heroin-morfin-kodein-opiaty-5-ks.html>.

IVD Biotech. *Drogový test THC z moči*. [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.drogovy-test.cz/sk/81-drogovy-test-thc-z-moci-marihuana-hasis-1-ks.html>.

LT Sezam. *Návod testeru DrugWipe 5 plus* [online]. [cit. 2017-01-17] Dostupný z: <http://www.drogovetesty.cz/file/p71.pdf>.

Policie České republiky. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012*. [online].[cit. 2017-01-17] Dostupný z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>.

SELF-DIAGNOSTICS. *Drug-detect Buprenorfin*. [online]. 2016 [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <https://www.self-diagnostics.com/cz/drug-detect-buprenorfin-10-testy.html>.

Judikatura:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010 sp. zn. 8 Tdo 449/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.9.2015 sp. zn. 7 Tdo 979/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2016, č. j. 8 Tdo 593/2016-27.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 7 Tdo 88/2011.

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 06. 2013, čj. 17 A 2/2012 – 43.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. března 2012, č. j. 2 As 130/2011 – 63.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. března 2012, č. j. 2 As 129/2011 – 113.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. května 2016 č. j. 2 As 146/2015.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 5. 2016, č. j. 2 As 146/2015.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, sp. zn. 1 As 33/2007.

srov. 12/1985 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

srov. 54/1968 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

srov. č. 23/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Ostatní

POLICIE ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160 ze dne 4. prosince 2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu. 36s.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Limitní hodnoty návykové látky v krevním vzorku

Seznam příloh

Příloha č. 1 - ÚŘEDNÍ ZÁZNAM o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky (JNL) před anebo během jízdy

Příloha č. 1 - strana č. 1

Příloha č. 2 k ZPPP č. 160/2009

Razítko útvaru

Č j .....

ÚŘEDNÍ ZÁZNAM

o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky (JNL) před anebo během jízdy

Údaje ke kontrole

Místo: _____ datum: ☐☐☐☐☐☐☐☐ čas: ☐☐☐☐

□ dopravní kontrola □ dopravní nehoda □ jiné - jaké _____

Údaje ke kontrolované osobě

příjmení: ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐ jméno: ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

datum narození: ☐☐☐☐☐☐☐☐

bydliště: _____

doručovací adresa: _____ tel.: _____

číslo OP: _____ číslo ŘP: _____ skupiny ŘO: _____ vydaný: _____

datová schránka: _____

Podezření z užití: alkoholického nápoje □ ano □ ne JNL □ ano □ ne

Vozidlo

Druh vozidla □ nákladní □ osobní r.z.☐☐☐☐☐☐☐☐ □ jiné jaké_____

Dechová zkouška

dechový analyzátor certifikovaný □ ano □ ne typ: _____ výr. č.: _____

□ dechový analyzátor čas:☐☐☐☐ výsledek:☐☐☐ čas opakované:☐☐☐☐ výsledek:☐☐☐

□ detekční trubička výsledek: □ pod dělící rysku □ dělící ryska □ nad dělící rysku

□ osoba odmítá důvod _____

Orientační vyšetření na jinou návykovou látku

orientační vyšetření na jinou návykovou látku provedeno □ ano □ ne

typ testeru: _____ výsledek: □ pozitivní □ negativní

zjištěná návyková látka:

□ Canabis □ Amphetamines, Methamph. □ Cocaine □ Opiates □ jiná _____

Na dotaz, zda požívala alkoholický nápoj nebo jinou návykovou látku, osoba uvedla

alkohol □ ano □ ne druh, množství _____

od kdy:☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐ do kdy:☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

JNL □ ano □ ne druh, množství _____

od kdy:☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐ do kdy:☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

□ odmítla uvést

Příloha č. 2 k ZPPP č. 160/2009 Strana 2

Chování ☐ ovládané ☐ řečnost ☐ unavené, zpomalené
☐ odmítavé ☐ agresivní ☐ nepřirozená veselost
☐ nervózní ☐ hyperaktivní ☐ zmatečné, neklidné
☐ apatické ☐ jiné _____

Nálada ☐ nenápadná ☐ depresivní ☐ tupá
☐ podrážděná ☐ euforická ☐ křičí
☐ vzlyká ☐ ustrašená ☐ panická
☐ pocit všemocnosti ☐ jiná _____

Koordinace pohybů ☐ koordinované ☐ nekoordinované - jak _____

Orientace: ☐ normální ☐ dezorientována (časově,místně ve vztahu k osobám)

Postoj: ☐ jistý / normální ☐ nejistý

Chůze: ☐ jistá / normální ☐ nejistá

Řeč: ☐ normální ☐ koktání ☐ nevýrazná ☐ překotnost mluvení ☐ upovídanost

Paměť: ☐ normální ☐ narušená, jak _____

Oblečení: ☐ přiměřené ☐ nepřiměřené ☐ znečištěné

Barva kůže: ☐ normální ☐ bledá, popelavá ☐ zarudlá ☐ jiná _____

Oči: ☐ normální ☐ zarudlé ☐ jiné _____

Tělesné známky: zápach alkoholu ☐ ano ☐ ne zápach konopí ☐ ano ☐ ne
viditelné vpichy po nitrožilní aplikaci JNL ☐ ano ☐ ne

Byla provedena výzva k lékařskému vyšetření s následným odběrem biologických materiálů:
☐ ano ☐ ne ☐ nebyla nutná

Na výzvu se podrobila lékařskému vyšetření s následným odběrem biologického materiálu:
☐ ano ☐ ne ☐ pouze lékařské vyšetření

Osoba požaduje lékařské vyšetření s následným odběrem biologického materiálu:
☐ ano ☐ ne

Zadržen řidičský průkaz:
☐ ano ☐ ne

Uložena kauce:
☐ ano ☐ ne
ve výši: _____ Kč

Zabráněno v jízdě:
☐ ano ☐ ne
způsob: _____

Další doplňující skutečnosti:

Kontrolu a hodnocení provedl: _____
hodnost, jméno a příjmení, OEČ a podpis

Přítomen: _____
hodnost, jméno a příjmení, OEČ a podpis